

แนวทางการส่งเสริม Digital Normad ของภาครัฐ
เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยว

นายณัฐวุฒิ อ่าวสกุล

รายงานวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การพัฒนานักบริหารระดับสูงสำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ รุ่นที่ 13
สถาบันพระปกเกล้า

พ.ศ. 2564

ลิขสิทธิ์ของสถาบันพระปกเกล้า

แนวทางการส่งเสริม Digital Normad ของภาครัฐเพื่อการพัฒนา
เศรษฐกิจการท่องเที่ยว

โดย

นายณัฐวุฒิ อ่าวสกุล

รหัสประจำตัว 64-13-28

สถาบันพระปกเกล้า

รายงานวิชาการส่วนบุคคล เรื่อง แนวทางการส่งเสริม Digital Nomad ของภาครัฐ
เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยว

อาจารย์ที่ปรึกษา :

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประมา ศาสตรระจิก)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม :

.....
(อาจารย์วิวัฒน์ ชัยภาคภูมิ)

อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรการพัฒนานักบริหารระดับสูง
สำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ รุ่นที่ 13

.....
(ศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย)
เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า

บทคัดย่อ

ชื่อผู้จัดทำ	: นายณัฐวุฒิ อ่าวสกุล
ชื่อหัวข้อเอกสาร	: แนวทางการส่งเสริม Digital Nomad ของภาครัฐ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยว
อาจารย์ที่ปรึกษา	: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประมา ศาสตร์ระจิจิ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	: นายวิทวัส ชัยภาคภูมิ

การศึกษาครั้งนี้ กำหนดวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของ มาตรการภาครัฐ ประกอบด้วย ด้านการรับรู้ถึงกลุ่ม Digital Nomad ของภาครัฐ ด้านการตรวจคน เข้าเมือง และด้านภาษีอากร ส่วนแนวทางการส่งเสริมกลุ่ม Digital Nomad เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว ประกอบด้วย ด้านการตรวจลงตรา ด้านการส่งเสริมผู้ประกอบการท่องเที่ยว และด้าน การส่งเสริมธุรกิจสถานที่ทำงานร่วม

ปรากฏผลการศึกษาน่าสนใจ ดังนี้

1. การรับรู้ถึงกลุ่ม Digital Nomad พบว่า ภาครัฐที่เกี่ยวข้องรับรู้ถึงกลุ่ม Digital Nomad ตั้งแต่ในกระบวนการตรวจคนเข้าเมือง แต่ไม่สามารถยืนยันตัวตนของกลุ่มนี้ได้ว่าเดินทางเข้า ประเทศในลักษณะของ Digital Nomad ในการตรวจลงตรา หากคนกลุ่มนี้แสดงว่าเป็นนักท่องเที่ยว ที่ตรวจลงตราแบบนักท่องเที่ยว (Tourist Visa) และไม่ติดเงื่อนไขอื่น ๆ เจ้าหน้าที่ย่อมมีหน้าที่ในการ ตรวจลงตราให้เดินทางเข้าประเทศไทยได้ สำหรับด้านภาษียังไม่มีระบบภาษีเฉพาะ นอกจากใช้ ประมวลรัษฎากรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

2. การตรวจลงตราสำหรับกลุ่ม Digital Nomad พบว่า Digital Nomad เลือกประเภท การตรวจลงตราแบบนักท่องเที่ยว (Tourist Visa) เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาทางกฎหมาย ซึ่งประเทศไทยมี การตรวจลงตราที่มารองรับการทำงานของคนต่างชาตินอกกรอบแบบหนึ่งนอกเหนือจากการตรวจลง ตราแบบธุรกิจและทำงาน คือ Smart Visa ที่ไม่รวมถึงกลุ่ม Digital Nomad และในระยะเวลา อันใกล้นี้ มีการกำหนดการตรวจลงตราแบบใหม่ คือ วีซ่าประเภทผู้พำนักระยะยาว (long-term resident visa) แต่ยังไม่ครอบคลุมถึงกลุ่ม Digital Nomad

3. มาตรการทางภาษีสำหรับกลุ่ม Digital Nomad เนื่องจากรูปแบบการจัดเก็บภาษีเงิน ได้บุคคลธรรมดาของประเทศไทยเป็นแบบการรับรองตนเอง ทำให้กลุ่ม digital nomad มีหน้าที่ต้อง

ยื่นชำระภาษีหากมีเงินได้เข้าเงื่อนไขต้องเสียภาษีในประเทศไทย ซึ่งคนกลุ่มนี้อาจไม่เคยเสียภาษีดังกล่าวให้กับประเทศไทย เนื่องจากการไม่สามารถระบุตัวตนของคนกลุ่มนี้

4. แนวทางการส่งเสริมกลุ่ม digital nomad ของภาครัฐ ให้สามารถพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ โดย (1) สร้างช่องทางการระบุตัวตนของกลุ่ม Digital Nomad และดึงดูดใจให้กลุ่มนี้ลงทะเบียนในฐานะเป็น Digital Nomad เพื่อขอรับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ จากประเทศไทย (2) การกำหนดรูปแบบการตรวจลงตราเฉพาะสำหรับ Digital Nomad ในรูปแบบ Digital Nomad Visa (3) การให้สิทธิประโยชน์ และแนวทางการตอบแทนผู้สังคมของ Digital Nomad โดยนำจุดแข็งของคนกลุ่มนี้มาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ เนื่องจากคนกลุ่มนี้มีศักยภาพด้านเทคโนโลยี ความรู้เฉพาะทางที่มีประโยชน์ หรืออาจนำประสบการณ์จากการท่องเที่ยวและเดินทางในประเทศต่าง ๆ เพื่อบรรยายถ่ายทอดให้กับประเทศไทย โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียน เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้เยาวชนในการทำงานและการประกอบอาชีพในอนาคต เป็นต้น

5. การส่งเสริมธุรกิจที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ Digital Nomad โดยเฉพาะสำหรับ hostel และ Co-Working Space ซึ่งเป็นที่พักและที่ทำงานของ Digital Nomad เพื่อพัฒนาภาคธุรกิจ ไปพร้อมกับควบคุมมาตรฐานด้านต่าง ๆ เช่น ความปลอดภัย และความสะอาด เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำคัญในการศึกษานี้ คือ

1. ภาครัฐควรเร่งพิจารณากำหนดรูปแบบการตรวจลงตราแบบ Nomad Visa
2. กำหนดสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่เหมาะสม เพื่อดึงดูดใจให้ Digital Nomad แจ้งการเดินทางและตรวจลงตราตามความเป็นจริง

3. กำหนดมาตรฐานสถานบริการที่เกี่ยวข้องกับ Digital Nomad โดยเฉพาะ Hostel และ Co-Working Space รวมทั้ง มีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนด้านเงินทุนเริ่มต้น หรือเงินทุนหมุนเวียนให้กับกลุ่ม Hostel และ Co-Working Space เพื่อให้ได้พัฒนาคุณภาพและบริการ และเป็น การสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับธุรกิจขนาดเล็กและขนาดย่อมในประเทศไทย

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิชาการ เรื่อง “แนวทางการส่งเสริม Digital Nomad ของภาครัฐเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยว” แม้ว่าจะเป็นการจัดทำเอกสารวิชาการเพื่อประกอบการศึกษาตามหลักสูตรการพัฒนานักบริหารระดับสูงสำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ รุ่นที่ 13 แต่ผู้ศึกษาเล็งเห็นว่าประเด็นเกี่ยวกับ Digital Nomad ในปัจจุบันยังไม่มีการศึกษาวิจัยอย่างแพร่หลายเท่าใดนัก แต่เรื่องนี้นับวันจะยิ่งชัดเจน และใกล้ตัวยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์หากมีการศึกษาอย่างต่อเนื่องต่อไป

สำหรับความสำเร็จที่เกิดขึ้นนั้น ผู้ศึกษามีผู้ที่ต้องขอขอบคุณจำนวนมาก อันดับแรกผู้ศึกษาขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประมา ศาสตราจารย์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่สละเวลาให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และข้อคิดเห็นต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ทำให้ผลงานนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณผู้ที่ให้ข้อมูลทุกท่านที่ทำให้ผลงานฉบับนี้มีความชัดเจนและสำเร็จตามวัตถุประสงค์ในการศึกษา ประกอบด้วย รองเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (ท่านนฤตม์ เทอดสถีรศักดิ์) พันตำรวจโทธนบดี วิรุณศักดิ์ ดร.ณัฐนันท์ จันทร์ประทีปฉาย และคุณนที วัจนฉญาณม เจ้าของ Lamphu house คุณนรี สุเนตต์ตา เจ้าของสุเนตต์ตา โฮสเทล Mr. Anan Jamnansribejri และคุณกัญญาวีร์ กะสิประกอบ จาก The Hive Thonglor นอกจากนี้ ผู้ศึกษาขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สถาบันพระปกเกล้าผู้รับผิดชอบดูแลหลักสูตรทุกท่านที่อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ และให้คำแนะนำการจัดทำรูปเล่มเอกสารวิชาการจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผู้ที่สนใจศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับ Digital Nomad จะได้นำผลการศึกษานี้ไปต่อยอดใช้ประโยชน์หรือศึกษาในเชิงลึกในประเด็นที่เกี่ยวข้องและประเด็นอื่น ๆ หากจะเกิดขึ้นจากความเปลี่ยนแปลงและความผันผวนของสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในอนาคต ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องต่อไป

นายณัฐวุฒิ อ่าวสกุล

นักศึกษาหลักสูตรการพัฒนานักบริหารระดับสูง

สำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ รุ่นที่ 13

สถาบันพระปกเกล้า

พฤษภาคม 2565

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก .
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา	3
1.3 ประเด็นการศึกษา	3
1.4 ขอบเขตการศึกษา	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	5
2.1 หลักการประกอบอาชีพแบบ Digital Nomad	5
2.2 หลักในการตรวจลงตราที่เกี่ยวข้องกับ Digital Nomad	9
2.3 หลักกฎหมายเกี่ยวกับการเก็บภาษี Digital Nomad	15
2.4 กรอบแนวคิดเพื่อการศึกษา	20
บทที่ 3 วิธีการศึกษา	21
3.1 ขั้นตอนการดำเนินการ	21
3.2 วิธีการเก็บข้อมูล	21
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	22
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	22
บทที่ 4 ผลการศึกษา	23
4.1 ปัญหาและอุปสรรคของภาครัฐในการส่งเสริม Digital Nomad	23
4.2 แนวทางการส่งเสริมกลุ่ม Digital Nomad ของภาครัฐ	36
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	45
บรรณานุกรม	54
ประวัติผู้ศึกษา	57

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ผู้ผ่านการรับรองคุณสมบัติ จำแนกตามรายอุตสาหกรรม	27
ตารางที่ 2 ประเทศผู้ผ่านการรับรองคุณสมบัติ	28
ตารางที่ 3 อนุสัญญาภาษีซ้อนระหว่างประเทศไทยและประเทศต่าง ๆ	32
ตารางที่ 4 ประเทศที่มี Digital Nomad Visa และประเทศที่อยู่ระหว่างเตรียมการ	38

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เศรษฐกิจของประเทศไทยในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 เห็นได้ชัดเจนว่ามีผลกระทบต่อทั้งระบบเศรษฐกิจ โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว โดยจังหวัดท่องเที่ยวหลักและจังหวัดต่าง ๆ ที่เคยได้รับรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นรายได้ที่สำคัญ ล้วนได้รับผลกระทบเนื่องจากการเดินทางของชาวต่างประเทศลดลงอย่างมากจากความมั่นใจในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 อย่างไรก็ตามคาดว่าในอนาคตเมื่อสถานการณ์คลี่คลาย การท่องเที่ยวจะกลับมาฟื้นตัวอีกครั้ง ซึ่งภารกิจสำคัญที่คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจ สภาผู้แทนราษฎรสามารถดำเนินการได้ในระยะเวลาการเตรียมพร้อมหลังสถานการณ์ COVID-19 คือ การศึกษาวิเคราะห์ถึงการพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ โดยเน้นในรูปแบบการท่องเที่ยวที่แตกต่างจากแบบเดิม เพื่อให้ตลาดการท่องเที่ยวมีความหลากหลายมากขึ้น สร้างรายได้มากขึ้น เพื่อเยียวยาผลกระทบทางเศรษฐกิจให้กับประชาชนและประเทศได้ต่อไป

ที่ผ่านมาประเทศไทยมีรายได้หลักจากการท่องเที่ยวทั้งจากชาวไทยและชาวต่างประเทศ เนื่องจากประเทศไทยมีภูมิประเทศ ทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก แม้ว่าสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 ยังไม่คลี่คลายแต่ประเทศไทยยังเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก เห็นได้จากข้อมูลของเว็บไซต์ Holidu.co.uk ซึ่งเป็นเว็บไซต์สำหรับการค้นหาสถานที่พักผ่อนของประเทศอังกฤษ ได้จัดอันดับให้กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่เหมาะสมสำหรับการพักผ่อนที่ดีที่สุดในโลก (The Best Cities for a Workation 2021) จาก 150 เมืองทั่วโลก (กรุงเทพธุรกิจ, 2564)

ในช่วงก่อนสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 ในประเทศไทย มีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำนวนมากที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยและพำนักอยู่ระยะยาว บางส่วนเป็นกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพในระหว่างท่องเที่ยวไปด้วย ซึ่งผู้ประกอบการรูปแบบนี้กำลังเป็นที่นิยมในโลกยุคดิจิทัล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารมาช่วยอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศสามารถติดต่อสื่อสารกลับไปยังประเทศต้นทางของนักท่องเที่ยว หรือที่อื่น ๆ ในโลกได้อย่างรวดเร็ว อันเป็นการเพิ่มความสะดวกสบายและความมั่นใจการเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น ประเทศไทยจึงเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวกลุ่มหนึ่งที่เดินทางท่องเที่ยวไปพร้อมกับทำงาน ซึ่งเป็นรูปแบบการประกอบอาชีพที่เรียกว่า Digital

Nomad ซึ่งไม่ใช่เพียงการทำงานที่บ้าน (Work From Home) แต่เป็นการทำงาน ณ สถานที่ใดก็ได้ในโลก

การที่ประเทศไทยมีจุดแข็งในด้านการท่องเที่ยว และความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ทำให้ประเทศไทยกลายเป็นจุดหมายปลายทางของชาวต่างประเทศประกอบอาชีพรูปแบบ Digital Nomad โดยรัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญในหลายด้าน อาทิ ในแง่ของการส่งเสริมการลงทุนได้มีการส่งเสริมให้ชาวต่างประเทศที่ประกอบอาชีพรูปแบบ Digital Nomad ได้เข้ามาสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่เป็นนวัตกรรมต่าง ๆ ซึ่งเกิดประโยชน์ต่อประเทศไทย (คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2564) และ ได้พยายามแก้ไขปัญหาของผู้ประกอบอาชีพรูปแบบ Digital Nomad คือ การทำงานโดยใช้วีซ่าแบบนักท่องเที่ยวและไม่ได้ใบอนุญาตทำงาน (work permit) ซึ่งทำให้ไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายแรงงาน ซึ่งคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้ผลักดันวีซ่ารูปแบบใหม่ที่เรียกว่า Smart Visa สำหรับชาวต่างประเทศที่ประกอบอาชีพรูปแบบนี้ให้ทำงานได้อย่างถูกกฎหมายในประเทศไทย โดยได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการบริหารสถานการณ์เศรษฐกิจจากผลกระทบของการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบกับแนวทางการปรับปรุงระเบียบเกี่ยวกับการขอวีซ่าของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ด้วย

การที่ประเทศไทยส่งเสริมและสนับสนุนชาวต่างประเทศที่ประกอบอาชีพรูปแบบ Digital Nomad จะส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจได้อย่างน่าสนใจ เนื่องจาก Digital Nomad เป็นรูปแบบการประกอบอาชีพใหม่ที่แตกต่างจากรูปแบบอาชีพของผู้คนโดยทั่วไปซึ่งต้องทำงานในพื้นที่ประจำไม่ว่าจะเป็นการทำงานในสถานที่ทำงาน สถานประกอบการ ที่พักอาศัย หรือแม้แต่การทำงานในพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งยังคงต้องอยู่ภายในขอบเขตของประเทศใดประเทศหนึ่ง การประกอบอาชีพแบบ Digital Nomad จึงเป็นอาชีพที่จะเกิดขึ้นอย่างมากในโลกยุคดิจิทัล และเป็นส่วนหนึ่งในกลไกของเศรษฐกิจดิจิทัลในอนาคต

อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมของภาครัฐยังมีประเด็นที่ควรศึกษาถึงแนวทางการส่งเสริมให้ประเทศไทยมีความโดดเด่นสำหรับชาวต่างประเทศที่ประกอบอาชีพรูปแบบ Digital Nomad เพื่อดึงดูดทั้งนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพื่อสร้างรายได้ให้ประเทศไทย และส่งเสริมให้เกิดการสร้างสรรค่นวัตกรรมใหม่ ๆ ในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นการผลงานของ Digital Nomad ที่อยู่ภายใต้การทำงานในสถานประกอบการหรืออิสระก็ตาม

ทั้งนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่าคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจ สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนวิเคราะห์ข้อมูล ข้อเท็จจริงเพื่อจัดทำแนวทางและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจต่อสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งนอกจากจะดำเนินการศึกษาเพื่อแก้ไข

ปัญหาและข้อร้องเรียนจากประชาชน ยังมีหน้าที่ในการศึกษาในประเด็นต่าง ๆ เพื่อนำเสนอต่อฝ่ายบริหารเพื่อกำหนดหรือปรับปรุงนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้ศึกษาในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการเล็งเห็นว่า ประเด็นปัญหาดังกล่าวเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจรูปแบบใหม่ที่กำลังมาถึงอย่างเร่งด่วนภายหลังสถานการณ์ COVID-19 คลี่คลายลง จึงดำเนินการศึกษาในเรื่องนี้ขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของภาครัฐในการส่งเสริม Digital Nomad

1.2.2 เพื่อค้นหาแนวทางการส่งเสริม Digital Nomad ของภาครัฐเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยว

1.3 ประเด็นการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ กำหนดประเด็นการศึกษาดังนี้

1.3.1 มาตรการการตรวจลงตรา (Visa) ที่เกี่ยวข้องกับ Digital Nomad

1.3.2 มาตรการด้านภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและอนุสัญญาภาษีซ้อนที่เกี่ยวข้องกับ Digital Nomad

1.3.3 มาตรการภาครัฐในการส่งเสริม Digital Nomad

1.4 ขอบเขตการศึกษา

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้กำหนดขอบเขตการศึกษาเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคของมาตรการภาครัฐและแนวทางการส่งเสริมกลุ่ม Digital Nomad เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ด้านการตรวจคนเข้าเมือง และด้านภาษีอากร ด้านการส่งเสริมผู้ประกอบการธุรกิจห้องเช่าแบบ Hostel และด้านการส่งเสริมสถานที่ทำงานร่วม (Co-Working Space)

1.4.2 ระยะเวลาในการศึกษา

ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2564 – เดือนมกราคม 2565

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจ สภาผู้แทนราษฎรได้ข้อมูลทางวิชาการเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาศึกษาตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

1.5.2 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ได้เอกสารทางวิชาการที่สามารถสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการ และสภาผู้แทนราษฎรในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 2

บททวนวรรณกรรม

การศึกษาครั้งนี้ ใช้แนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริม Digital Nomad ของภาครัฐ โดยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

- (1) หลักการประกอบอาชีพแบบ Digital Nomad
- (2) หลักในการตรวจลงตรา และ Smart Visa
- (3) หลักกฎหมายเกี่ยวกับการเก็บภาษี Digital Nomad

2.1 หลักการประกอบอาชีพแบบ Digital Nomad

Digital Nomad เป็นคำใหม่ที่ใช้เรียกรูปแบบการประกอบอาชีพที่แตกต่างจากรูปแบบอาชีพของผู้คนโดยทั่วไปซึ่งต้องทำงานในพื้นที่ ประจำไม่ว่าจะเป็นการทำงานในสถานที่ทำงาน สถานประกอบการ ที่พักอาศัย หรือแม้แต่การทำงานพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งยังคงต้องอยู่ภายในขอบเขตของประเทศใดประเทศหนึ่ง ในภาษาไทยยังไม่มีคำกำหนดคำเฉพาะเพื่อเรียกอาชีพลักษณะนี้ อย่างเป็นทางการ ดังนั้น เพื่อความเข้าใจถึงกรอบความคิดที่อธิบายความหมายของคำว่า Digital Nomad จึงขออธิบายความหมายของ Digital Nomad ดังนี้

Digital Nomad สามารถแยกอธิบายได้เป็น 2 คำ โดยคำว่า Digital ที่ปรากฏในพจนานุกรม Oxford (2021) ให้ความหมายอย่างครอบคลุมว่าหมายถึง การใช้หรือการเก็บข้อมูลหรือสารสนเทศต่าง ๆ ในรูปแบบของสัญญาณดิจิทัล หรือเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์

ส่วนคำว่า Nomad หมายถึงชุมชนของผู้ที่เดินทางจากที่หนึ่งไปอีกหลายแห่งในโลกเพื่อหาทรัพยากรดำรงชีพ มีลักษณะเป็นวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นก่อนจะมีระบบเครือข่ายสารสนเทศและอารยธรรมอย่างที่เรารู้จักในปัจจุบัน (Perry & Martin, 2017, p. 22) เช่นเดียวกับคำอธิบายในพจนานุกรม Merriam Webster (2021) หมายถึง คนจำนวนหนึ่งที่ไม่มีที่อยู่อาศัยถาวรแต่ย้ายจากสถานที่หนึ่งไปยังสถานที่อื่นตามฤดูกาลภายในอาณาบริเวณที่กำหนดไว้อย่างแน่นอน

ลักษณะของ Nomad ที่ว่านี้เมื่อนำมารวมเป็นคำว่า Digital Nomad จึงมีความหมายที่แตกต่างออกไปจากความหมายของคำเดิมทั้งสองคำ โดยพจนานุกรม MACMILLAN (2021) ให้ความหมายว่าเป็น คนที่ใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์พกพาและเครือข่ายสารสนเทศไร้สายเพื่อทำงานในสถานที่ใดก็ได้ในโลก

ในบทความของ Larsson (2015) อธิบายความหมายของ Digital Nomad ว่าเป็น ผู้คนที่ท่องเที่ยวจากที่แห่งหนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งเพื่อแสวงหาผลตอบแทนโดยไม่ต้องมีที่อาศัยที่ถาวร แต่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการทำงานโดยอิสระ ด้วยโทรศัพท์เคลื่อนที่หรืออุปกรณ์สื่อสารต่าง ๆ และสถานที่ทำงานสามารถทำได้ทั่วไป เช่น ร้านกาแฟ ห้องสมุดสาธารณะ ฯลฯ สอดคล้องกับสำนักข่าว BBC ที่นิยามความหมายของ Digital Nomad ว่าเป็นกลุ่มคนที่ทำงานโดยใช้ระบบเครือข่ายสารสนเทศ อิเล็กทรอนิกส์และการสื่อสารดิจิทัล และไม่จำเป็นต้องทำงานในที่อยู่อาศัยของตนเองเท่านั้น กลุ่มคนเหล่านี้เลือกที่จะเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่าง ๆ พร้อมกับการทำงานผ่านระบบเครือข่ายสารสนเทศในทุกที่ที่เดินทางไปและอาศัยอยู่

ดังนั้น Digital Nomad สามารถสรุปความหมายได้ คือ ผู้ที่ประกอบอาชีพใดอาชีพหนึ่งโดยไม่มีสถานที่ทำงานถาวร สามารถทำงานด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์เคลื่อนที่ เป็นต้น โดยเชื่อมโยงผ่านระบบเครือข่ายสารสนเทศ และทำงานไปพร้อมกับการท่องเที่ยวในสถานที่ต่าง ๆ ในโลก

ผู้ประกอบการอาชีพในลักษณะ Digital Nomad มักมีฐานความคิดเริ่มต้นคล้ายกัน คือ เน้นการทำงานที่เป็นอิสระ ไม่ยึดติดกับสถานที่ทำงาน อาจไม่มีนายจ้าง ประสงค์ที่จะทำงานและมีรายได้ไปพร้อมกับการหาประสบการณ์ท่องเที่ยวไปในทุกที่ทั่วโลก ในหัวข้อนี้จึงขอนำเสนอหลักในการทำงานของ Digital Nomad อาชีพที่คนกลุ่มนี้นิยมทำและเหมาะสมที่จะทำในรูปแบบ Digital Nomad การเลือกเป้าหมายในการไปพักอาศัยซึ่งเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจไทยในด้านการท่องเที่ยว การโรงแรม อันเป็นผลประโยชน์ของประเทศไทย รวมถึงประเด็นทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ Digital Nomad โดยหลักในการดำเนินธุรกิจ ลักษณะอาชีพ และหลักในการเลือกสถานที่พำนักและทำงานของ Digital Nomad มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1.1 หลักในการดำเนินธุรกิจแบบ Digital Nomad

การดำเนินธุรกิจแบบ Digital Nomad มีส่วนคล้ายคลึงกับการทำงานที่บ้าน (work at home) ตรงที่เป็นการทำงานโดยไม่ต้องจัดตั้งสำนักงานถาวร สามารถใช้ที่พักอาศัยเป็นสถานที่ทำงานไปพร้อมกันได้ แต่หากพิจารณาหลักการดำเนินธุรกิจของ Digital Nomad จะพบวาทะสำคัญของรูปแบบการทำงานมีความแตกต่างกันเนื่องจากสามารถเลือกสถานที่ทำงานได้ยืดหยุ่นกว่า สามารถทำงานไปพร้อมกับการท่องเที่ยวโดยเสรี อย่างไรก็ตาม ลักษณะงานย่อมมีลักษณะเฉพาะเจาะจงยิ่งกว่าเช่นเดียวกัน

หลักการดำเนินธุรกิจของ Digital Nomad จะทำงานโดยใช้การส่งข้อความ อิเล็กทรอนิกส์ การประชุมทางไกล ทำให้การทำงานมีอิสระจากสถานที่ทำงานและสามารถทำงานได้

ทุกเวลา Digital Nomad จึงเป็นอาชีพที่มีอิสระในการรวมการทำงานและการใช้ชีวิตเข้าไว้ด้วยกัน ที่ทำงานและที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกัน สามารถทำงาน ท่องเที่ยว และใช้ชีวิตในเวลาเดียวกัน ลักษณะของการทำงานเช่นนี้ ส่งผลให้พื้นที่ของสำนักงานลดลงครึ่งหนึ่ง (office space halved) แนวโน้มการทำงานจะเปลี่ยนเป็นการทำงานที่ไม่ต้องอยู่ในสำนักงานเท่านั้น ทำให้สำนักงานอาจไม่จำเป็นต้องมีขนาดใหญ่่อีกต่อไป (Brown, 2016)

สิ่งที่สำคัญสำหรับการดำเนินธุรกิจแบบ Digital Nomad คือ ผู้ที่เลือกดำเนินธุรกิจแบบนี้ ต้องมีคุณสมบัติพิเศษที่เป็นหลักการสนับสนุนการประกอบอาชีพ ดังนี้ (David, n.d.)

(1) ความหยั่งรู้และการตัดสินใจที่ดี โดยจะต้องรู้และคาดการณ์สถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อการตัดสินใจอย่างถูกต้องได้ (good intuition and decision making).

(2) ตัดสินใจด้วยความรวดเร็ว (taking quick decisions) เมื่อสร้างการตัดสินใจที่ดีและถูกต้องได้ ย่อมต้องกล้าที่จะตัดสินใจอย่างรวดเร็วแม้ข้อมูลอาจไม่เพียงพอ แต่หากไม่ตัดสินใจในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในทันทีทันใด ย่อมอาจพลาดผลประโยชน์บางอย่างที่คาดไว้ได้

(3) สละเวลาเพื่อเตรียมตัวและวางแผน (taking the time to prepare and plan) การเตรียมตัวที่ดีส่งผลต่อการตัดสินใจอย่างดีด้วย ดังนั้น ต้องแน่ใจว่าจะเตรียมตัวและเวลาอย่างเพียงพอที่จะวางแผนเพื่อการตัดสินใจที่ถูกต้อง

(4) ไม่ยึดติดกับสิ่งใดมากนัก (non attachment) เนื่องจากต้องเปลี่ยนสถานที่พำนัก จึงไม่ควรยึดติดกับสถานที่และผู้คนที่ผ่านไป

(5) คิดในเชิงบวก (positive mindset) วิถีชีวิตเช่นนี้ต้องเปลี่ยนสภาพแวดล้อมอยู่เสมอ สิ่งสำคัญที่ต้องตระหนักคืออาจพบทั้งด้านดีและเลว จึงควรต้องยิ้มสู้และมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ชีวิต และยอมรับความแตกต่างหลากหลายของมนุษย์

(6) ยอมรับได้หากล้มเหลว (accepting failure) การตัดสินใจบางครั้งอาจทำให้ธุรกิจล้มเหลวได้ ซึ่งต้องทำใจยอมรับและเรียนรู้จากความล้มเหลวเหล่านั้น

(7) มีวินัย (discipline) การดำเนินชีวิตที่ต้องย้ายที่พำนัก และเปลี่ยนสถานการณ์การทำงานโดยตลอด การมีวินัยทำให้สามารถทำงานได้เป็นกิจวัตร นำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างแน่นอน

(8) รู้จักตน (know thyself) เสมือนกับการมีสติและเตือนตนเองอยู่ตลอดเวลาว่า อยู่ระหว่างการงานและท่องเที่ยวไปด้วย

(9) รักที่จะเรียนรู้ (curiosity and thirst of learning) ความรักที่จะเรียนรู้โลกหรือสิ่งคมใหม่ ทำให้สามารถปรับตัวและสร้างแรงผลักดันให้ออกเดินทางและทำงานไปพร้อมกัน

(10) ก้าวไปข้างหน้าอย่างมั่นใจ (proactiveness) ด้วยข้อจำกัดของเวลา และการเปลี่ยนแปลงที่พัวพัน ต้องไม่อายและมุ่งไปข้างหน้าเพื่อให้เป้าหมายบรรลุผล

(11) ลดอัตตาและมีความมัธยัสถ์ (low ego and frugality) การเดินทางแบบ Digital Nomad อาจไม่ได้ผลตอบแทนทางการเงินมากนัก ซึ่งอัตตาหรือความเป็นตัวตนนั้นไม่อาจเพิ่มขึ้นตามผลตอบแทนทางการเงินดังกล่าว อย่างไรก็ตาม การแสวงหาความสุขก็ควรต้องกระทำ โดยอาจทำได้ด้วยการจับจ่ายใช้สอยเพื่อให้ชีวิตมีความสุขในขณะที่ทำงานไปพร้อมกับการท่องเที่ยว

2.1.2 ลักษณะอาชีพของ Digital Nomad

ผู้ดำเนินธุรกิจแบบ Digital Nomad เน้นทำงานโดยไม่ยึดติดกับสถานที่ทำงานประจำ ดังนั้น ลักษณะของการทำงานในบางอาชีพจึงอาจไม่เหมาะสมกับ Digital Nomad เท่าใดนัก เช่น การทำงานฝ่ายผลิตที่ต้องควบคุมเครื่องจักรกล การดูแลผู้ป่วย หรือการทำงานภาคบริการต่าง ๆ แต่หากพิจารณาถึงบางอาชีพที่รับสมัคร Digital Nomad เข้าร่วมงานนั้น จะพบว่า มีหลายอาชีพที่ปรับเปลี่ยนการทำงานในสถานที่ทำงานมาเป็นการทำงานแบบไร้สำนักงานอย่างน่าสนใจ

ตัวอย่างอาชีพที่ดูเหมือนว่าจะต้องทำงานในสถานที่ทำงาน แต่กลับมีการรับสมัครงานแบบ Digital Nomad เช่น ตำแหน่งผู้จัดการบัญชี (account manager) ซึ่งทำหน้าที่สนับสนุนการบริหารบัญชีของลูกค้าทางโทรศัพท์ ตำแหน่งผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการ (adjunct faculty) ซึ่งทำหน้าที่สนับสนุนการวิจัย การสอนวิธีวิจัยในสถานศึกษา ตำแหน่งนักสรรหาเชิงเทคนิค (technical recruiter) ทำหน้าที่ รับผิดชอบกระบวนการสรรหาแบบครบวงจร ทั้งการคัดกรองประวัติ การสอบสัมภาษณ์ และการคัดเลือก เป็นต้น นอกจากนี้ บางอาชีพสามารถทำงานในรูปแบบทางไกลได้อย่างน่าสนใจ เช่น ตำแหน่งครูสอนพิเศษวิชาคณิตศาสตร์ (math tutor) ตำแหน่งผู้อำนวยการการระดมทุนออนไลน์ (online fundraising campaign director) ทำหน้าที่พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการระดมทุนให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารโครงการ (project management specialist) ทำหน้าที่บริหารโครงการ ประสานตารางเวลา การประชุม และให้ความช่วยเหลือด้านการวางแผนงาน ตำแหน่งนักวิเคราะห์ประกันคุณภาพ (quality assurance analyst) ทำหน้าที่วิเคราะห์ให้เห็นเกี่ยวกับการประกันคุณภาพของหน่วยงาน และตำแหน่งบรรณาธิการบทความวิทยาศาสตร์ (scientific editing) ทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องของบทความและข้อเขียนทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น (Morad, 2017)

ตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า อาชีพสำหรับ Digital Nomad เปิดกว้างและหลากหลายมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เป็นไปตามสภาวะการทำงานในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลที่การทำงานสามารถเชื่อมโยงผ่านระบบเครือข่ายสารสนเทศได้อย่างรวดเร็วและสะดวกง่ายดายยิ่งขึ้น

2.1.3 หลักในการเลือกสถานที่พำนักและทำงานของ Digital Nomad

หลักการเลือกสถานที่พำนักและทำงานของ Digital Nomad หากพิจารณาเชิงกายภาพ เมืองที่มีศักยภาพมักต้องมีชุมชน Digital Nomad มีพื้นที่ทำงานร่วมที่ดี มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพ สถานที่อาศัยมีความปลอดภัย ภูมิอากาศเหมาะสม วัฒนธรรมท้องถิ่นดูเป็นมิตร และสถานที่มีแหล่งเที่ยวที่น่าสนใจ เป็นต้น ทั้งนี้ สามารถสรุปหลักในการเลือกที่พำนักและทำงานของ Digital Nomad ได้ดังนี้ (Perry & Strutz, 2017)

- (1) ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น (cost) รวมถึงค่าไฟ ค่าน้ำ
- (2) ระยะเวลาที่พำนัก (length of stay) ซึ่งควรจะถูกลงหากพักในระยะยาว
- (3) ความเร็วของสัญญาณอินเทอร์เน็ต (Wi-Fi speed)
- (4) ความน่าเชื่อถือ (trust) ผู้ประกอบการจัดหาที่พักแรมควรจัดระบบความปลอดภัย
ควรมีที่เก็บสัมภาระที่ปลอดภัย
- (5) ความสะดวกสบายของที่พักอาศัย (living and sleeping space)
- (6) ระบบขนส่งมวลชนมีหลากหลาย (transportation options) สะดวกในการเดินทาง
เช่น เดินทางโดยรถยนต์ จักรยาน หรือการเดินเท้าที่ปลอดภัย
- (7) สถานที่โดยรอบ (surrounding area) ควรมีความน่าสนใจให้เดินทางไปท่องเที่ยว
นอกเหนือจากที่กล่าวมา สิ่งที่เป็นข้อพึงระวังของการเลือกสถานที่พำนักนั้น Digital
Nomad ต้องพิจารณาด้วยว่ามีความสะดวกอื่นเพิ่มเติมหรือไม่ เช่น ร้านค้าในบริเวณที่พำนัก ถนน
มีความสงบเงียบ ใกล้ระบบขนส่งมวลชน มีหน่วยรักษาความปลอดภัย สามารถแจ้งเหตุในกรณีฉุกเฉิน
ได้สะดวก เป็นต้น

โดยสรุป หลักการและรูปแบบของ Digital Nomad เป็นการดำเนินธุรกิจในรูปแบบใหม่ที่เน้นเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการทำงาน รูปแบบของการทำงานมีความหลากหลาย ผู้ดำเนินธุรกิจเน้นการทำงานไปพร้อมกับการท่องเที่ยวในประเทศต่าง ๆ โดยมีหลักการเลือกประเทศที่จะเดินทางที่สะดวกในการดำเนินธุรกิจและสามารถท่องเที่ยวได้อย่างสนุกสนาน

2.2 หลักในการตรวจลงตราที่เกี่ยวข้องกับ Digital Nomad

การตรวจลงตรา หรือ Visa เป็นเอกสารการอนุญาตให้บุคคลเข้าประเทศได้ ซึ่งประเทศหนึ่งออกเอกสารแสดงการอนุญาตให้ชาวต่างชาติเข้าประเทศและกำหนดระยะเวลาพำนักและออกจากประเทศได้ แม้ว่า Digital Nomad จะเป็นผู้ประกอบการอาชีพประเภทหนึ่งแต่มีการเดินทางเข้าและออก

ประเทศต่าง ๆ โดยระบุวัตถุประสงค์คือการท่องเที่ยวเป็นหลัก การตรวจลงตราจึงค่อนข้างมีปัญหาในการระบุสถานะของบุคคลกลุ่มนี้

โดยทั่วไปมีหลักในการตรวจลงตรา ดังนี้ (สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง, 2564)

(1) ชาวต่างชาติที่ประสงค์จะเดินทางเข้าประเทศไทย ต้องขอรับการตรวจลงตราจากสถานเอกอัครราชทูตไทยหรือสถานกงสุลใหญ่ของไทยซึ่งตั้งอยู่ในประเทศที่ตนมีถิ่นพำนัก หรือสถานเอกอัครราชทูตไทยที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลประเทศที่ชาวต่างชาติดังกล่าวมีถิ่นพำนัก

(2) ชาวต่างชาติบางสัญชาติสามารถเดินทางเข้าประเทศไทยโดยไม่ต้องตรวจลงตรา โดยมี 2 กลุ่ม คือ ประเทศที่ได้รับการยกเว้นการตรวจลงตราเพื่อการท่องเที่ยว และประเทศที่มีความตกลงยกเว้นการตรวจลงตรากับประเทศไทย

(3) ชาวต่างชาติบางสัญชาติสามารถขอรับการตรวจลงตราที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองของไทยเมื่อเดินทางถึงประเทศไทย (visa on arrival)

(4) การตรวจลงตรา ชาวต่างชาติต้องขอรับการตรวจลงตราให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการเข้ามาในประเทศไทย

(5) ชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทยด้วย Visa ประเภทใดก็ตาม ไม่ได้ได้รับอนุญาตให้ทำงานจนกว่าจะได้รับใบอนุญาตทำงาน ชาวต่างชาติที่ประสงค์จะเข้ามาทำงานในประเทศไทยจะต้องได้รับการตรวจลงตราประเภทที่ถูกต้อง คือ Non-Immigrant Visa “B” เพื่อสามารถยื่นขอรับใบอนุญาตทำงานได้

ทั้งนี้ ประเทศไทยแบ่งประเภทของการตรวจลงตราออกเป็น คนอยู่ชั่วคราวเพื่อการพำนักในราชอาณาจักรระยะยาว (Long Stay O-A, O-X) อธิปไตยไมตรี (Courtesy Visa) ราชการ (Official Visa) ชูต (Diplomatic Visa) คนอยู่ชั่วคราว (Non-Immigrant Visa) นักท่องเที่ยว (Tourist Visa) และคนเดินทางผ่านราชอาณาจักร (Transit Visa) (กรมการกงสุล, 2564) โดยในการตรวจลงตราที่เกี่ยวข้องกับ Digital Nomad คือ การตรวจลงตราสำหรับนักท่องเที่ยว การตรวจลงตราสำหรับคนอยู่ชั่วคราว รวมทั้งมีรูปแบบการตรวจลงตราแบบใหม่ คือ Smart Visa ซึ่งเกี่ยวข้องกับ Digital Nomad ดังนี้

2.2.1 การตรวจลงตราสำหรับนักท่องเที่ยว

การตรวจลงตราประเภทนี้สำหรับคนต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อวัตถุประสงค์การท่องเที่ยว โดยมีระยะเวลาพำนักในราชอาณาจักร คือ 60 วัน และมีอายุเอกสารการตรวจลงตรา กรณี Single Entries คือ 3 เดือน และ Multiple Entries คือ 12 เดือน โดยผู้ที่

ประสงค์จะขยายระยะเวลาพำนักในประเทศไทยหรือเปลี่ยนแปลงประเภทการตรวจลงตราต้องยื่นคำร้อง ณ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (กรมการกงสุล, 2564)

2.2.2 การตรวจลงตราสำหรับคนอยู่ชั่วคราว

หลักการตรวจลงตราประเภทนี้ออกให้กับชาวต่างชาติที่ประสงค์จะเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรด้วยวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ การปฏิบัติหน้าที่ราชการ การติดต่อประกอบธุรกิจและการทำงาน การลงทุนที่ได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงที่เกี่ยวข้อง การลงทุนหรือการอื่นภายใต้ข้อบังคับกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน การศึกษา ดูงาน และฝึกอบรมต่าง ๆ การปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชน การเผยแพร่ศาสนาที่ได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงศึกษาธิการ การค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์หรือฝึกสอนในสถาบันการค้นคว้า หรือสถาบันการศึกษาในราชอาณาจักร การปฏิบัติงานด้านช่างฝีมือผู้เชี่ยวชาญ และการอื่น เช่น การเข้ามาเพื่อรักษาพยาบาล การปฏิบัติหน้าที่ให้แก่รัฐวิสาหกิจหรือองค์การกุศลสาธารณะ เป็นต้น การตรวจลงตราประเภทนี้มีระยะเวลาพำนักในราชอาณาจักร คือ 90 วันต่อครั้ง โดยมีอายุเอกสารการตรวจลงตรา กรณี Single Entries คือ 3 เดือน และ Multiple Entries คือ 12 เดือน ทั้งนี้ สำหรับกรณีการติดต่อประกอบธุรกิจและการทำงาน จะระบุการตรวจลงตราว่า Non-Immigrant B ซึ่งการทำงานจะต้องมีหนังสือจากกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน แจ้งผลการพิจารณาอนุญาตให้ชาวต่างชาติเข้ามาทำงาน (กรมการกงสุล, 2564)

2.2.3 Smart Visa

สำหรับ Digital Nomad ภาครัฐได้ริเริ่มการนำแนวคิด Tech Visa ของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมาปรับใช้กับประเทศไทย โดยสร้างเป็น Smart Visa โดยสาระสำคัญของ Smart Visa (สำนักงานบริหารนโยบายของนายกรัฐมนตรี, 2560) คือ การสนับสนุนกลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหารหรือพนักงานทักษะสูง นักลงทุน และนักธุรกิจหน้าใหม่หรือผู้ทำงานอิสระด้านดิจิทัลเกี่ยวกับ 10 อุตสาหกรรมเป้าหมายเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ได้แก่

- (1) อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่
- (2) อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ
- (3) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
- (4) อุตสาหกรรมเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ
- (5) อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหาร
- (6) อุตสาหกรรมหุ่นยนต์
- (7) อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์

- (8) อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ
- (9) อุตสาหกรรมดิจิทัล
- (10) อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร

ทั้งนี้ Smart Visa ให้ชาวต่างชาติกลุ่มดังกล่าวได้รับสิทธิพิเศษ คือ สามารถอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้ 4 ปี การประกอบอาชีพไม่ต้องขอหนังสือรับรองการทำงาน (work permit) ผู้ติดตาม (สามี ภรรยา หรือบุตร) ได้รับสิทธิในการอาศัย และการทำงานโดยไม่ต้องขอหนังสือรับรองการทำงาน เช่นเดียวกับผู้ถือ Smart Visa การได้รับสิทธิประโยชน์ด้านภาษีและไม่ใช่ภาษี เช่น การยกเว้นภาษีเงินได้บุคคล ภาษีเงินได้ของบริษัท การถือเงินตราต่างประเทศ และการเปลี่ยนแปลงการรายงานตัว จาก 90 วัน เป็นทุก 1 ปี (กระทรวงการต่างประเทศ, 2560) เป็นต้น

นโยบาย Smart Visa จึงสะท้อนว่า ประเทศไทยเล็งเห็นการเติบโตอย่างรวดเร็วของ Digital Nomad ซึ่งที่ผ่านมาใช้การตรวจลงตราแบบนักท่องเที่ยวที่ไม่สามารถทำหนังสือรับรองการทำงานได้ คาดว่าประเทศไทยคงหวังให้เกิดความเติบโตทางธุรกิจนำมาซึ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในระยะยาวจึงมีนโยบายการให้ Smart Visa ที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจแบบ Digital Nomad

โดยมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับ Smart Visa มีจุดเริ่มต้นและดำเนินการมาถึงปัจจุบันดังผลของมติคณะรัฐมนตรี ดังนี้

(1) มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 29 สิงหาคม 2560 เรื่อง การนำแนวคิด tech visa ของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมาใช้กับประเทศไทย โดยคณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบและเห็นชอบตามมติคณะกรรมการบริหารราชการแผ่นดินเชิงยุทธศาสตร์ ครั้งที่ 9/2560 เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2560 ซึ่งมีมติเกี่ยวกับแนวทางการตรวจลงตราสำหรับผู้ประกอบการ นักลงทุน และบุคลากรจากต่างชาติ (SMART Visa) รวมทั้งเรื่อง การนำแนวคิด Tech Visa ของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมาใช้กับประเทศไทย ซึ่งมีแนวทางดำเนินการ ได้แก่ การกำหนดวีซ่าประเภทใหม่ การกำหนดกลุ่มบุคคลเป้าหมายตามสาขาที่ประเทศไทยต้องการ การกำหนดสิทธิประโยชน์ของกลุ่มบุคคลเป้าหมาย และการพัฒนา One Stop Service Center โดยให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเป็นหน่วยงานหลักร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องให้แล้วเสร็จโดยเร็วภายในปี 2560 เพื่อให้สามารถเปิดให้เสนอขอ SMART Visa ได้ตั้งแต่เดือนมกราคม 2561 เป็นต้นไป

(2) มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 26 ธันวาคม 2560 เรื่อง แนวทางการตรวจลงตราสำหรับผู้ประกอบการ นักลงทุน และผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ (Smart Visa) โดยมีมติรับทราบแนวทางการตรวจลงตราสำหรับผู้ประกอบการ นักลงทุน และผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ (SMART

Visa) ตามที่สำนักงานบริหารนโยบายของนายกรัฐมนตรีเสนอ โดยกำหนดให้วันที่ 15 มกราคม 2561 เป็นวันเริ่มกระบวนการยื่นคำขอ SMART Visa มอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) รับไปพิจารณาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขกฎหมายร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในเดือนธันวาคม 2560 มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) ร่วมกับกระทรวงการต่างประเทศเร่งรัดประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้เรื่อง SMART Visa ให้แก่บุคลากรชาวต่างชาติผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น สถานกงสุล/สถานเอกอัครราชทูตไทยในต่างประเทศ สื่อและสังคมออนไลน์ (social media) ต่อไปด้วย และมอบหมายให้ สกท. เร่งรัดดำเนินการเพิ่มเติมเพื่อให้การดำเนินการเรื่องนี้ปรากฏผลเป็นรูปธรรมได้ภายในเดือนมกราคม 2561 โดยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงแรงงาน กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองรวบรวมกฎหมายและระเบียบที่จะต้องแก้ไขเพื่อรองรับการดำเนินการเกี่ยวกับ SMART Visa

(3) มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 16 มกราคม 2561 เรื่อง แนวทางการตรวจลงตราสำหรับผู้ประกอบการ นักลงทุน และผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ (Smart Visa) โดยเห็นชอบตามที่สำนักงานบริหารนโยบายของนายกรัฐมนตรี (สบ.นร.) เสนอหลักเกณฑ์คุณสมบัติและสิทธิประโยชน์ภายใต้การตรวจลงตราประเภท SMART Visa และมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) ออกประกาศกำหนดคุณสมบัติผู้มีสิทธิขอ SMART Visa ตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว โดยให้สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและกระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้ตรวจสอบคุณสมบัติขั้นพื้นฐานตามกฎหมายเกี่ยวกับคนเข้าเมืองตามอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้ ให้กระทรวงแรงงานเร่งรัดกำหนดช่องทางอำนวยความสะดวก (Fast Track) ในการยื่นขอใบอนุญาตทำงาน (Work Permit) ให้แก่บุตรของผู้ถือ SMART Visa ประเภทนักลงทุน ผู้บริหารระดับสูง และผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น (Startup) ต่อไป และมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่รับรองผู้ประกอบการและกิจการต่าง ๆ ตามเงื่อนไขของ SMART Visa และในอนาคต หากมีหน่วยงานอื่น ๆ ที่จะต้องดำเนินการให้มีการรับรองผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประกอบการ และกิจการต่าง ๆ เพิ่มเติม ให้ สกท. สามารถพิจารณามอบหมายได้ตามความเหมาะสม

ทั้งนี้ ได้มีมติเห็นชอบร่างกฎหมาย จำนวน 3 ฉบับ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาเป็นเรื่องด่วน แล้วดำเนินการต่อไปได้ ประกอบด้วย (ร่าง) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งศูนย์บริการวีซ่าและใบอนุญาตทำงาน พ.ศ. 2560 (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ร่าง) ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การอนุญาตให้คนต่างด้าวบางจำพวกเข้ามาในราชอาณาจักร

ชั่วคราวเป็นกรณีพิเศษ สำหรับผู้เชี่ยวชาญทักษะสูง นักลงทุน ผู้บริหารระดับสูง และผู้ประกอบการ วิชาทกิจเริ่มต้นตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ... พ.ศ. 2561 และ (ร่าง) ประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่อง การอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาทำงานในราชอาณาจักรได้รับการยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตาม พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 สำหรับผู้เชี่ยวชาญทักษะสูง นักลงทุน ผู้บริหารระดับสูง และผู้ประกอบการวิชาทกิจเริ่มต้น (SMART Visa) ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ... พ.ศ. 2561

(4) มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 16 พฤศจิกายน 2561 เรื่อง การปรับปรุงคุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และสิทธิประโยชน์สำหรับการตรวจลงตราประเภทคนอยู่ชั่วคราวเป็นกรณีพิเศษ (Smart Visa) มีมติเห็นชอบการปรับปรุงคุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และสิทธิประโยชน์ ภายใต้การตรวจลงตรา ประเทศคนอยู่ชั่วคราวเป็นกรณีพิเศษ (Smart Visa) ตามที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เสนอ ทั้งนี้ ให้คงหลักเกณฑ์ที่กำหนดให้คนต่างชาติ (ผู้ได้รับสิทธิหลัก) ต้องไม่ทำงานต้องห้าม ตามที่ กฎหมายกำหนดไว้เช่นเดิม และให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเร่งดำเนินการ ประชาสัมพันธ์ให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง ชัดเจน และทั่วถึงด้วย

(5) มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 5 มีนาคม 2562 เรื่อง ร่างประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่อง การอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาทำงานในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ สำหรับผู้เชี่ยวชาญทักษะสูง นักลงทุน ผู้บริหารระดับสูง และผู้ประกอบการวิชาทกิจเริ่มต้น โดยคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติ ในหลักการร่างประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่อง การอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาทำงานใน ราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ สำหรับผู้เชี่ยวชาญทักษะสูง นักลงทุน ผู้บริหารระดับสูง และ ผู้ประกอบการวิชาทกิจเริ่มต้น มีสาระสำคัญเป็นการปรับปรุงสิทธิประโยชน์ให้แก่คนต่างด้าว ซึ่งเป็น ผู้เชี่ยวชาญทักษะสูง นักลงทุน ผู้บริหารระดับสูง และผู้ประกอบการวิชาทกิจเริ่มต้น รวมถึงผู้ติดตาม ที่ได้รับการตรวจลงตราประเภทคนอยู่ชั่วคราวเป็นกรณีพิเศษ (Smart Visa) เพื่อเป็นการส่งเสริมการ ลงทุน และดึงดูดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถหรือทักษะสูงให้เข้ามาทำงานในอุตสาหกรรม เป้าหมายตามนโยบายของรัฐบาล อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ตามที่กระทรวงแรงงานเสนอ และให้ส่งคณะกรรมการตรวจสอบร่างกฎหมายและร่างอนุบัญญัติ ที่เสนอคณะรัฐมนตรีตรวจพิจารณา แล้วดำเนินการต่อไปได้

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณารายละเอียดตามมติคณะรัฐมนตรีทั้ง 5 มติดังกล่าว พบว่า มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 29 สิงหาคม 2560 มีสาระสำคัญเกี่ยวกับ Digital Nomad ในหนังสือกระทรวง การต่างประเทศ เรื่อง การนำแนวคิด Tech Visa ของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมาใช้กับประเทศไทย โดยกำหนดกลุ่มบุคคลเป้าหมายโดยมีกลุ่ม Startup/Digital Nomad โดยมี Startup Thailand

ของกระทรวงอุตสาหกรรม National Fintech Sandbox ของกระทรวงการคลัง และ STC เป็นหน่วยงานรองรับ (กระทรวงการต่างประเทศ, 2560) โดยในการประชุมของคณะกรรมการบริหารราชการแผ่นดินเชิงยุทธศาสตร์ครั้งที่ 9/2560 ระบุว่าผู้มีสิทธิขอ Smart Visa ประกอบด้วยบุคคล 3 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ พนักงานทักษะสูง/ผู้บริหารระดับสูงและผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิค นักลงทุน และ Startup/Digital Nomad ที่สามารถสนับสนุนการพัฒนาของ 10 อุตสาหกรรม (10 S-curve) ได้ ต่อมาได้มีมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 16 มกราคม 2561 เป็นที่น่าสังเกตว่าเอกสารประกอบการประชุมระบุแนวทางการตรวจลงตราแบบ Smart Visa ไม่มีคำว่า Digital Nomad แต่มีเพียงคำว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น (Startup) (สำนักงานบริหารนโยบายของนายกรัฐมนตรี, 2561) และในเอกสารประกอบการประชุมคณะรัฐมนตรี วันที่ 16 พฤศจิกายน 2561 ระบุคุณสมบัติหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขสำหรับ Smart Visa ในส่วนของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นมีหลักเกณฑ์ เช่น จัดตั้งวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยที่ได้รับรองว่าเป็นธุรกิจอุตสาหกรรมเป้าหมายโดยหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง มีสถานะเป็นผู้ถือหุ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของทุนจดทะเบียนหรือเป็นกรรมการบริษัท มีเงินฝากในบัญชีของประเทศไทยหรือประเทศที่มีสัญชาติหรือถิ่นพำนักไม่น้อยกว่า 600,000 บาท ต้องเข้าร่วมโครงการบ่มเพาะ (incubation) หรือโครงการเร่งการเติบโต (Accelerator) ที่รับรองโดยหน่วยงานรัฐ หรือหากไม่เข้าร่วมโครงการต้องได้รับการร่วมลงทุนจากภาครัฐ เป็นต้น ที่ต่อมาเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2561 ได้มีประกาศสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ ป. 12/2561 เรื่อง คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และเงื่อนไข สำหรับการตรวจลงตราประเภทคนอยู่ชั่วคราวเป็นกรณีพิเศษ (Smart Visa) ซึ่งไม่ครอบคลุมถึงกลุ่ม Digital Nomad เช่นเดียวกัน

2.3 หลักกฎหมายเกี่ยวกับการเก็บภาษี Digital Nomad

Digital Nomad ถือว่าเป็นธุรกิจประเภทหนึ่งซึ่งต้องมีรายได้ เมื่อมีรายได้ย่อมต้องถูกประเมินในระบบภาษีเช่นเดียวกัน ซึ่งตามระบบภาษีของประเทศไทยกำหนดหลักการเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา อันครอบคลุมถึงชาวต่างชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยเช่นเดียวกับพลเมืองไทย ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 41 แห่งประมวลรัษฎากร แต่การที่ประเทศไทยจะให้ Digital Nomad ชำระภาษีนั้นต้องพิจารณาถึงอนุสัญญาภาษีซ้อนควบคู่ไปด้วย โดยสาระสำคัญเกี่ยวกับการเก็บภาษี Digital Nomad มีดังนี้

2.3.1 ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

Digital Nomad เป็นบุคคลธรรมดาที่ประกอบอาชีพ โดยปกติย่อมต้องเสียภาษีเงินได้โดยภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นภาษีทางตรง จัดเก็บตามความสามารถในการมีเงินได้ของบุคคล

ธรรมดา หากบุคคลธรรมดาที่มีเงินได้พึงประเมินที่เข้าข่ายต้องเสียภาษีก็เป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีตามประมวลรัษฎากร โดยเงินที่ได้หากไม่มีข้อยกเว้นไม่ต้องเสียภาษี เช่น เงินได้ที่ได้รับการยกเว้นอันเป็นเงินที่ได้จากการปฏิบัติหน้าที่ หรือเป็นบุคคลที่ได้รับประโยชน์ตามอนุสัญญาภาษีซ้อน ย่อมเป็นผู้ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (ทัศนีย์ เหลืองเรืองรอง, 2560, น. 23, 33)

ตามประมวลรัษฎากร กำหนดเงินได้พึงประเมินไว้ในมาตรา 40 ว่าหมายถึง เงินสด ทรัพย์สินที่ได้รับ ประโยชน์อย่างอื่นที่ได้รับซึ่งอาจคำนวณเป็นเงินได้ เงินค่าภาษีอากรที่ผู้จ่ายเงินหรือผู้อื่นออกแทนให้ เครดิตภาษีเงินปันผล (ทัศนีย์ เหลืองเรืองรอง, 2560, น. 34-35)

ส่วนแหล่งเงินได้ ประมวลรัษฎากร มาตรา 41 กำหนดว่า แหล่งที่มาของเงินได้ อาจอยู่ภายในประเทศและภายนอกประเทศ โดยหลักการสำคัญของภาษีเงินได้ คือ ผู้เสียภาษีมีหน้าที่เสียภาษีเงินได้ต่อเมื่อมีความสัมพันธ์กับประเทศที่จัดเก็บภาษีตามหลักประเทศถิ่นที่อยู่ หลักดินแดนหรือหลักแหล่งเงินได้ สำหรับหลักประเทศถิ่นที่อยู่ อธิบายได้ว่า ผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศใดควรมีหน้าที่เสียภาษีเงินได้ให้กับประเทศที่เป็นถิ่นที่อยู่ ไม่ว่าจะป็นรายได้ที่ได้รับโดยตรงหรือโดยอ้อม จากแหล่งเงินได้ทั้งในประเทศและนอกประเทศ ส่วนหลักดินแดนหรือหลักแหล่งรายได้ อธิบายได้ว่า แม้ผู้มีเงินได้จะไม่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศนั้น แต่หากมีรายได้จากหรือเนื่องจากประเทศนั้นก็ต้องมีหน้าที่เสียภาษีให้กับประเทศที่เป็นแหล่งของเงินได้นั้น

กรณีแหล่งเงินได้เกิดนอกประเทศ โดยหากผู้มีเงินได้เป็นชาวต่างชาติที่อยู่ในประเทศไทยชั่วระยะเวลาหนึ่งหรือหลายระยะเวลา รวมทั้งหมด 180 วัน ในปีภาษีเดียว เป็นผู้มีเงินได้เกิดขึ้นหรือเป็นผลสืบเนื่องจากหน้าที่การทำงานที่ทำในต่างประเทศ กิจกรรมที่ทำในต่างประเทศ หรือทรัพย์สินที่อยู่ในต่างประเทศ และในปีภาษีนั้น ผู้มีเงินได้นำเงินนั้นเข้ามาในประเทศไทย ไม่ว่าจะผ่านทางธนาคารหรือนำเข้ามาเอง ย่อมต้องมีหน้าที่ต้องเสียภาษีเงินได้ในประเทศไทย (ทัศนีย์ เหลืองเรืองรอง, 2560, น. 40-41)

ทั้งนี้ การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลบางประเภทที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องมีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยเฉพาะบุคคลตามสัญญาว่าด้วยการยกเว้นการเก็บภาษีซ้อนที่รัฐบาลไทยได้ทำไว้กับรัฐบาลต่างประเทศ ซึ่งรัฐบาลได้ได้ลงนามสัญญาว่าด้วยการยกเว้นการเก็บภาษีซ้อน หรืออนุสัญญาภาษีซ้อนกับรัฐบาลต่างประเทศมากกว่า 60 ประเทศ (กฤษรัตน์ ศรีสว่าง, 2562, น. 40)

2.3.2 หลักกฎหมายเกี่ยวกับอนุสัญญาเพื่อการยกเว้นการเก็บภาษีซ้อน

อนุสัญญาเพื่อการยกเว้นการเก็บภาษีซ้อน หรืออนุสัญญาภาษีซ้อน (Treaty for the avoidance of double taxation) เป็นความตกลงระหว่างประเทศเพื่อขจัดความซ้ำซ้อนของภาษี

เนื่องจากแต่ละประเทศกำหนดหลักเกณฑ์การเก็บภาษีแตกต่างกัน กรณีบุคคลธรรมดาที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยย่อมต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามประมวลรัษฎากรแม้จะเป็นชาวต่างชาติ แต่หากมีเงินได้เกิดขึ้นย่อมต้องเสียภาษีเงินได้เว้นแต่มีข้อยกเว้นอย่างอื่น ทั้งนี้ อนุสัญญาภาษีซ้อนเป็นเพียงการบรรเทาสภาวะความซ้ำซ้อนในการการเก็บภาษีระหว่างคู่สัญญาสองประเทศ แต่ไม่ใช่เป็นการยกเว้นการเก็บภาษีในประเทศคู่สัญญาโดยสิ้นเชิง (พิชาติ เกษเรือง, 2544, น. 7, 9)

ตามหลักการทั่วไปของอนุสัญญาภาษีซ้อน จะพิจารณาว่าสิทธิการเก็บภาษีอยู่ที่ประเทศใด โดยประเทศที่เกี่ยวข้องต้องเป็นคู่สัญญาในอนุสัญญาฯ ซ้อนด้วย หลักในการพิจารณาสำคัญ คือ หลักประเทศถิ่นที่อยู่ โดยผู้มีเงินได้ต้องอาศัยอยู่ในประเทศนั้นในระยะเวลาที่นานเพียงพอจะถือว่าเป็นประเทศถิ่นที่อยู่ และหลักประเทศแหล่งเงินได้

กรณีบุคคลธรรมดา การพิจารณาถิ่นที่อยู่ให้พิจารณาให้มีถิ่นที่อยู่เพียงแห่งเดียว โดยอยู่ในประเทศหนึ่งในระยะเดียวหรือหลายระยะเวลา รวมกันแล้วเกิน 180 วันใน 1 ปีปฏิทิน ยกเว้นบุคคลที่มีฐานพิเศษบางประการแม้อาศัยอยู่ในประเทศหนึ่งเป็นเวลานานก็ไม่ถือว่าเป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศนั้น เช่น เจ้าหน้าที่กงสุล เป็นต้น ซึ่งการกำหนดการเสียภาษีพิจารณาจากรายการรายได้ประเภทต่าง ๆ ในอนุสัญญาภาษีซ้อน คือ เงินได้จากการประกอบธุรกิจ เงินได้จากการลงทุนหรือจากทรัพย์สินฝ่ายทุน และเงินได้หรือค่าตอบแทนจากการใช้แรงงาน (พิชาติ เกษเรือง, 2544, น. 8-9) ส่วนหลักประเทศแหล่งเงินได้เป็นการพิจารณาตามหลักแหล่งเงินได้ (source rule) โดยพิจารณาว่าเงินถูกจ่ายจากหรือในประเทศนั้น โดยกิจกรรมที่ก่อให้เกิดเงินไม่ได้กระทำขึ้นในประเทศนั้น การจ้างงานหรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดเงินถูกกระทำในประเทศนั้นหรือไม่ โดยไม่คำนึงว่าจะมีการจ่ายเงินได้ค่าตอบแทนในประเทศนั้นหรือไม่ หรือทรัพย์สินที่ก่อให้เกิดเงินได้ตั้งอยู่ในประเทศนั้น โดยไม่คำนึงว่าจะมีการจ่ายเงินได้ค่าตอบแทนในประเทศนั้นหรือไม่ (ธนภณ แก้วสถิตย์, 2550, น. 3)

จากหลักการดังกล่าวหากมีการพิจารณาว่าการให้บริการส่วนบุคคลที่เป็นอิสระมีลักษณะสำคัญ คือ ผู้ให้บริการต้องเป็นบุคคลธรรมดา เป็นเจ้าของกิจการอิสระของตนเอง ไม่มีฐานะเป็นพนักงานลูกจ้างของใคร การบริการที่ก่อให้เกิดเงินเป็นการบริการวิชาชีพหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่มีลักษณะเป็นอิสระ เช่น กิจกรรมอิสระด้านวิทยาศาสตร์ วรรณคดี ศิลปะ การศึกษา การสอน แพทย์ หนายความ วิศวกร เป็นต้น หมายโดยรวมถึงกิจกรรมทั้งหมดที่บุคคลธรรมดาให้บริการอย่างเป็นอิสระ (ธนภณ แก้วสถิตย์, 2550, น. 507) ซึ่ง Digital Nomad คล้ายคลึงกันลักษณะอาชีพอิสระนี้ ดังนั้น หาก Digital Nomad เป็นชาวต่างชาติเข้ามาทำงานในประเทศไทยโดยนายจ้างจากต่างประเทศ ส่งเข้ามาทำงานในบริษัทในประเทศไทย หรือเป็นกรณีประกอบอาชีพอิสระแล้วเกิดเงินได้ในประเทศไทย และอาศัยอยู่ในประเทศไทยเกินกว่า 180 วันในปีปฏิทิน จะเข้าข่ายในกรณีเงินได้หรือ

ค่าตอบแทนจากการใช้แรงงานหรือการให้บริการส่วนบุคคลเป็นเงินได้ที่ต้องเสียภาษีตามหลักประเทศ
ถิ่นที่อยู่

ทั้งนี้ ตามหลักการของอนุสัญญาภาษีซ้อนในกรณีค่าตอบแทนจากการให้บริการ
ส่วนบุคคลที่บุคคลธรรมดาผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศหนึ่งได้รับจากการให้บริการในอีกประเทศหนึ่ง
โดยปกติจะให้ประเทศคู่สัญญาทั้งสองประเทศมีสิทธิเก็บภาษีได้ โดยหากชาวต่างชาติเข้ามาทำงาน
ในประเทศไทยแล้วเกิดเงินได้ กล่าวคือ ประเทศไทยเป็นประเทศแหล่งเงินได้ แต่จะต้องยกเว้นภาษี
ให้ต่อเมื่อเข้าเงื่อนไขทั้ง 3 ประการ ดังนี้ (ธนภณ แก้วสฤติย์, 2550, น. 14 - 16)

(1) ชาวต่างชาติเข้ามาทำงานให้บริษัทในประเทศไทย รวมกันแล้วไม่เกิน 183 วัน
ในปีภาษี

(2) การให้บริการนั้นกระทำในนามของผู้มีถิ่นที่อยู่ในอีกประเทศหนึ่ง กล่าวคือ
ชาวต่างชาติที่เข้ามาทำงานได้รับค่าตอบแทนจากบริษัทต่างชาติในต่างประเทศ

(3) ค่าตอบแทนที่จ่ายมิได้ตกเป็นภาระแก่ผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศแหล่งเงินได้ กล่าวคือ
เงินค่าตอบแทนนั้น ผู้จ่ายเงินไม่ได้นำไปหักเป็นค่าใช้จ่ายในการคำนวณภาษีของบริษัทในประเทศไทย

ตามหลักการเสียภาษีนั้น การเสียภาษีในประเทศถิ่นที่อยู่ของผู้มีเงินได้ หากผู้มีเงินได้
ให้บริการในประเทศถิ่นที่อยู่โดยไม่เดินทางเข้าไปในประเทศแหล่งเงินได้เลย ประเทศถิ่นที่อยู่เท่านั้น
ที่มีสิทธิเก็บภาษีแต่เพียงประเทศเดียว ประเทศแหล่งเงินได้ไม่มีสิทธิเก็บภาษี

จากหลักการดังกล่าว Digital Nomad จึงอาจเกิดประเด็นปัญหาหากมีการจ้างงาน
จากบริษัทต่างชาติ ณ ต่างประเทศ แต่ Digital Nomad มาทำงานที่ประเทศไทย โดยพำนัก
ในประเทศไทยมากกว่า 180 วันในปีภาษี และได้รับค่าตอบแทน ณ ประเทศไทย ว่าประเทศใดมีสิทธิ
ในการเก็บภาษี

เมื่อพิจารณาถึงหลักการของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและอนุสัญญาภาษีซ้อน กรณี
Digital Nomad มีข้อวินิจฉัยเกี่ยวข้องกับเงินได้พึงประเมินที่เป็นประเด็นเทียบเคียงกัน ดังตัวอย่าง
ต่อไปนี้

(1) กรณีชาวต่างชาติทำงานในบริษัทของคนไทย กรณีการที่บริษัทในประเทศไทย
จ้างผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศเข้ามาทำงานในบริษัทของคนไทยในประเทศไทย แนววินิจฉัยในกรณีนี้ คือ
ชาวต่างชาตินั้นต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทยตาม มาตรา 41 วรรคหนึ่ง
แห่งประมวลรัษฎากร (กรมสรรพากร, 2548) เนื่องจากชาวต่างชาติทำงานในบริษัทของคนไทย
เมื่อได้รับรายได้ถือเป็นเงินได้จากงานหรือกิจการที่ทำในประเทศไทยจึงต้องเสียภาษีเงินได้เช่นเดียวกัน

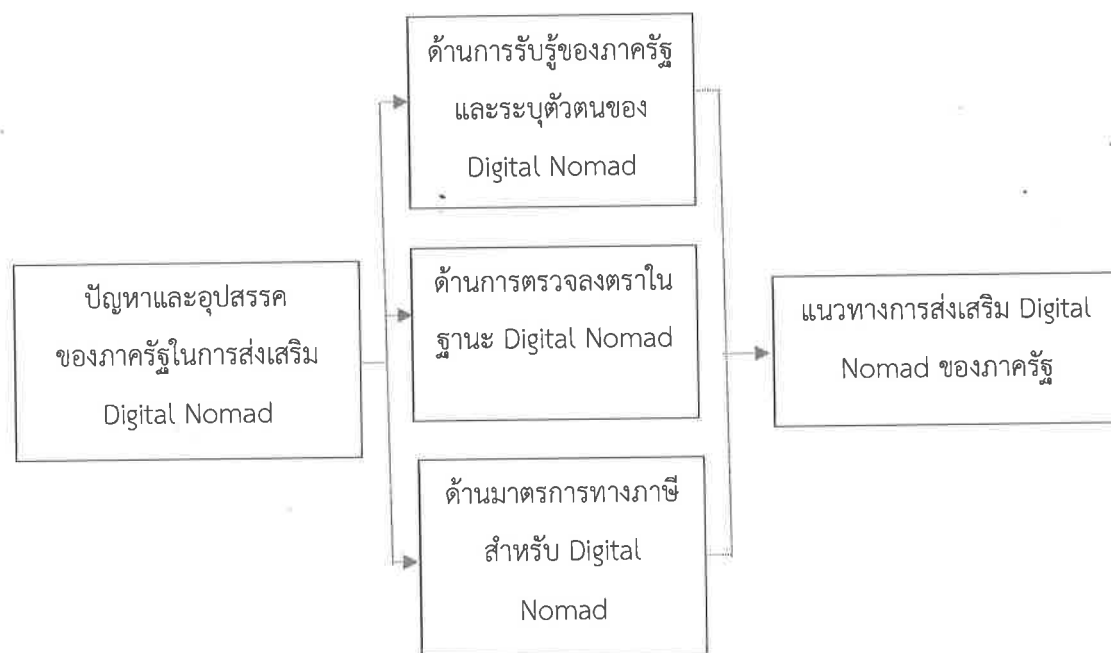
(2) กรณีชาวต่างชาติทำงานในบริษัทต่างชาติที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย กรณีการคิดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากแรงงานชาวต่างชาติที่ทำงานกับบริษัทต่างชาติในประเทศไทย มีแนววินิจฉัยว่า เงินเดือนที่จ่ายโดยต้นสังกัดของชาวต่างชาติที่เข้ามาทำงานให้บริษัทต่างชาติในประเทศไทย เข้าลักษณะเป็นเงินได้พึงประเมินและถือเป็นเงินได้จากการจ้างแรงงานเป็นเงินได้จากหน้าที่งานหรือกิจการที่ทำในประเทศไทย จึงเข้าลักษณะเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 41 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งต้องยื่นรายการเกี่ยวกับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับ ไม่ว่าเงินนั้นจะจ่ายในหรือนอกประเทศก็ตาม (กรมสรรพากร, 2550) นอกจากนี้ กรณีชาวต่างชาติทำงานในบริษัทต่างประเทศแต่ตั้งอยู่ในประเทศไทย หากได้รับเงินได้จากบริษัทต่างประเทศในประเทศไทย และได้รับเงินจากบริษัทต่างประเทศในต่างประเทศด้วย ถือว่าเป็นเงินได้เนื่องจากหน้าที่การงานที่ทำในประเทศไทย ชาวต่างชาตินั้นจะต้องนำเงินได้ทั้งหมดมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ในประเทศไทยด้วย เนื่องจากเป็นเงินได้ ตามมาตรา 41 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลรัษฎากร (กรมสรรพากร, 2552)

(3) กรณีชาวต่างชาติทำงานกับบริษัทของคนไทย แต่ชาวต่างชาติไม่ได้อยู่ในประเทศไทย การที่ชาวต่างชาติมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศมีเงินได้จากการทำงานให้กับบริษัทในประเทศไทย เข้าลักษณะเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 41 (2) แห่งประมวลรัษฎากร จึงต้องนำเงินได้ดังกล่าวมาเสียภาษีในประเทศไทย อันเป็นประเทศที่เงินได้เกิดขึ้นตามมาตรา 41 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลรัษฎากร แต่เมื่อชาวต่างชาติดังกล่าวไม่ได้อยู่ในประเทศไทย จึงไม่อาจบังคับให้ยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีในประเทศไทยได้ เว้นแต่จะได้เข้ามาในประเทศไทย ดังนั้น หากชาวต่างชาติทำงานกับบริษัทของคนไทยเมื่อมีเงินได้ก็ต้องเสียภาษีเช่นเดียวกัน (กรมสรรพากร, 2544)

(4) กรณีชาวต่างชาติทำงานกับบริษัทต่างชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย เรื่องนี้เป็นกรณีนักแสดงสาธารณะและคณะถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศเข้ามาทำงานและถ่ายทำในประเทศไทย มีแนววินิจฉัยว่า เงินได้ที่นักแสดงสาธารณะและคณะถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศเข้ามาทำงานและถ่ายทำในประเทศไทยเป็นเงินได้ซึ่งอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีตามมาตรา 41 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลรัษฎากร (กรมสรรพากร, 2544)

สรุปเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดากรณีชาวต่างชาติดังตัวอย่างข้างต้นได้ว่า หากเทียบเคียงกับ Digital Nomad อาจเกิดขึ้นได้ทุกกรณี ซึ่งมีแนววินิจฉัยตรงกันหมดว่า รายได้ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยพึงต้องอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีในประเทศไทย นอกจากนี้ การพิจารณาเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา อาจต้องพิจารณาถึงอนุสัญญาภาษีซ้อนที่ประเทศไทยทำกับประเทศต่าง ๆ โดยต้องพิจารณาถึงเงื่อนไขการจัดเก็บภาษีตามอนุสัญญาภาษีซ้อนที่ Digital Nomad เป็นพลเมืองของประเทศนั้นด้วย

2.4 กรอบแนวคิดเพื่อการศึกษา

จากหลักการดังกล่าว สามารถกำหนดกรอบแนวคิดเพื่อการศึกษาในครั้งนี้ โดยศึกษาปัญหาและอุปสรรคของภาครัฐในการส่งเสริม Digital Nomad ใน 4 ด้าน คือ (1) ด้านการส่งเสริมการทำงานและการท่องเที่ยว (2) ด้านการตรวจลงตราของ Digital Nomad (3) และ (3) ด้านมาตรการทางภาษีสำหรับ Digital Nomad โดยผลการศึกษาจะนำไปสู่ข้อค้นพบและแนวทางการส่งเสริม Digital Nomad ของภาครัฐต่อไป

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ คณะผู้ศึกษากำหนดวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยดำเนินการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ควบคู่กับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) เพื่อรวบรวมข้อมูลในการวิเคราะห์ โดยมีวิธีการศึกษา ดังนี้

3.1 ขั้นตอนการดำเนินการ

3.1.1 ดำเนินการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคของภาครัฐในการส่งเสริม Digital Nomad จากเอกสารชั้นต้นต่าง ๆ (primary source) เช่น มติคณะรัฐมนตรี เอกสารเสนอเรื่องเข้าวาระพิจารณาการประชุมคณะรัฐมนตรี กฎหมาย ประกาศ ระเบียบ คำสั่ง ที่เกี่ยวข้อง

3.1.2 กำหนดกรอบการศึกษา และจัดทำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความถูกต้องและครอบคลุมประเด็นในการศึกษา

3.1.3 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและจำแนกแยกแยะให้เห็นปัญหาและอุปสรรคของภาครัฐในการส่งเสริม Digital Nomad

3.1.4 ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ในประเด็นปัญหาที่ปรากฏจากการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร เพื่อยืนยันหรือตรวจสอบความถูกต้องของสภาพปัญหาและอุปสรรคที่ค้นพบ และจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริม Digital Nomad ของภาครัฐ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยว

3.1.5 สรุป วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล และจัดทำรายงานการศึกษา

3.2 วิธีการเก็บข้อมูล

3.2.1 ศึกษา รวบรวมเอกสารเกี่ยวกับการส่งเสริม Digital Nomad ของภาครัฐ ประกอบด้วย

- (1) มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง
- (2) แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจลงตรา
- (3) กฎหมายเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

3.2.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เพื่อรวบรวมข้อมูล โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากประชากรในการศึกษาเพื่อเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบตามความสะดวกของผู้วิจัย (convenience sampling) ที่สอดคล้องตามประเด็นการศึกษา ประกอบด้วย

- (1) ประเด็นเกี่ยวกับการรับรู้และการระบุตัวตนของ Digital Nomad คือ
 - (1.1) เจ้าหน้าที่ของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง จำนวน 1 คน
 - (1.2) ผู้ประกอบธุรกิจ Co-working Space จำนวน 2 คน
 - (1.3) ผู้ประกอบธุรกิจให้เช่าที่พัก จำนวน 2 คน
- (2) ประเด็นเกี่ยวกับการตรวจลงตรา (Visa) ของ Digital Nomad คือ
 - (2.1) เจ้าหน้าที่ของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง จำนวน 1 คน
 - (2.2) เจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน จำนวน 1 คน
- (3) ประเด็นเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของ Digital Nomad คือ เจ้าหน้าที่ของกรมสรรพากร จำนวน 1 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ผู้ศึกษาจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) เริ่มจากการกำหนดประเด็นคำถามให้มีความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาที่ศึกษา ความครบถ้วนด้านเนื้อหาที่ศึกษา และความถูกต้องด้านภาษาในประเด็นคำถาม โดยนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจพิจารณาความถูกต้องของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา จากนั้น ดำเนินการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาให้มีความถูกต้องต่อไป

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก จากนั้นนำข้อมูลมาจัดระเบียบหมวดหมู่ของข้อมูลที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับประเด็นศึกษาที่ตั้งไว้ จากนั้นใช้การตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูลด้วยวิธีการสามเส้าด้านข้อมูล (Triangulation) โดยการตรวจสอบความถูกต้องและสอดคล้องกันของข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิและการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้มา และเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ในการศึกษา

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ กำหนดวัตถุประสงค์ 2 ข้อ คือ (1) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของภาครัฐ ในการส่งเสริม Digital Nomad และ (2) เพื่อค้นหาแนวทางการส่งเสริม Digital Nomad ของภาครัฐ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยว โดยมีผลการศึกษา ดังนี้

4.1 ปัญหาและอุปสรรคของภาครัฐในการส่งเสริม Digital Nomad

กลุ่ม Digital Nomad แม้ว่าจะเป็นคนบุคลิกที่เข้ามาประเทศไทยแบบประหยัด (budget traveler) แต่อาจมีจำนวนมากกว่าจำนวนนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงซึ่งเป็นจุดเน้นของภาครัฐ และการใช้จ่ายของคนกลุ่มนี้อาจมีมูลค่าสูงมากเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ ยังไม่มีข้อมูลจากหน่วยงานรัฐใดที่สามารถยืนยันจำนวนของกลุ่ม Digital Nomad ที่เดินทางเข้าและออกจากประเทศไทย ส่งผลให้การให้จุดเน้นต่อคนกลุ่มนี้ของภาครัฐยังไม่ปรากฏเป็นนโยบาย แผน หรือโครงการใดที่สามารถรองรับ สนับสนุน หรือมีข้อจำกัดใดสำหรับคนกลุ่มนี้อย่างเป็นรูปธรรม

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าปัญหาเกิดจากการรับรู้ถึงกลุ่ม Digital Nomad ของภาครัฐ ที่แตกต่างจากภาคเอกชนหรือภาคผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกลุ่ม Digital Nomad ซึ่งแสดงให้เห็นถึงรูปแบบของการตรวจลงตราสำหรับกลุ่ม Digital Nomad ที่ยังไม่มีรูปแบบใดรองรับ อย่างชัดเจน รวมทั้ง มาตรการด้านภาษีที่ใช้รูปแบบการรับรองตนเอง (Self-Declaration) ของผู้มี หน้าที่เสียภาษี ทำให้กลุ่ม Digital Nomad ไม่เห็นประโยชน์ใดจากการรับรองตนเองว่ามีรายได้เกิดขึ้น ในประเทศไทย ทั้งนี้ ผลจากการศึกษาสามารถอธิบายในรายละเอียดตามประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

4.1.1 การรับรู้ถึงกลุ่ม Digital Nomad

ในด้านการรับรู้ของภาครัฐ พบว่า ภาครัฐที่เกี่ยวข้องรับรู้ถึงกลุ่ม Digital Nomad ตั้งแต่ ในกระบวนการตรวจคนเข้าเมือง แต่ไม่สามารถยืนยันตัวตนของกลุ่มนี้ได้ว่าเดินทางเข้าประเทศ ในลักษณะของ Digital Nomad ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองที่มีประสบการณ์การปฏิบัติ หน้าที่สูงอาจแยกคนกลุ่มนี้ออกได้ว่าเป็น Digital Nomad แต่ในการตรวจลงตรา หากคนกลุ่มนี้แสดง ว่าเป็นนักท่องเที่ยวที่ตรวจลงตราแบบนักท่องเที่ยว (Tourist Visa) และไม่ติดเงื่อนไขอื่น ๆ เจ้าหน้าที่ ย่อมมีหน้าที่ในการตรวจลงตราให้เดินทางเข้าประเทศไทยได้ เนื่องจากการรับรู้ถึงกลุ่ม Digital Nomad ของเจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองไม่ใช่สาระสำคัญของการตรวจลงตราซึ่งเป็นหน้าที่ ของเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองในการอนุญาต อย่างไรก็ตาม กรณีที่มีการดำเนินการกับคนกลุ่มนี้

มักเป็นการกระทำผิดหลังจากเดินทางเข้ามาในประเทศไทยแล้วมากกว่า เช่น การทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาตซึ่งผิดกับวัตถุประสงค์ที่ขอในการเดินทางเข้าประเทศและการตรวจลงตรา ซึ่งชาวต่างชาติบางรายอาจขอเข้าประเทศแบบนักท่องเที่ยวแต่ได้ทำงานและถูกรื้อเรียนให้ตรวจสอบดังกล่าว

การที่ภาครัฐไม่รับรู้เกี่ยวกับกลุ่ม Digital Nomad มากนัก ไม่ถือเป็นเรื่องแปลก เนื่องจากหน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับคนกลุ่มนี้คือสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบเพื่ออนุญาตให้เข้าประเทศ และกระทรวงแรงงานที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของคนต่างด้าว อย่างไรก็ตาม การทำงานของกลุ่ม Digital Nomad ไม่ใช่การทำงานในระบบหรือการลักลอบทำงานอย่างที่พบในแรงงานต่างด้าวชาวเมียนมาร์ กัมพูชา ลาว หรือเวียดนาม ที่ทำงานกับนายจ้างชาวไทยในประเทศ แต่คนกลุ่มนี้เป็นชาวต่างชาติที่เน้นการท่องเที่ยวเป็นหลักและมีการทำงานในบางเวลาโดยอยู่ในรูปแบบการทำงานทางไกล (remote working)

สำหรับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับด้านภาษี การมีอยู่ของกลุ่ม Digital Nomad ถือเป็นเรื่องใหม่ และยังไม่มีระบบภาษีเฉพาะนอกจากใช้ประมวลรัษฎากรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งตามหลักการแล้วผู้มีหน้าที่เสียภาษีเป็นผู้มีหน้าที่ในการรับรองตนเองเพื่อการเสียภาษี ซึ่งกลุ่ม Digital Nomad อาจมีภาพลักษณ์ภายนอกเป็นนักท่องเที่ยวปกติที่ไม่อยู่ในฐานะที่เจ้าหน้าที่จะต้องไปตรวจสอบการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

แต่สำหรับภาคเอกชน หรือผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับ Digital Nomad ให้ความเห็นว่ารับทราบถึงกลุ่ม Digital Nomad มาโดยตลอด และสามารถแยกนักท่องเที่ยวปกติกับคนกลุ่มนี้ได้ค่อนข้างชัดเจน โดยกรณีของผู้ประกอบการ Hostel มีหลักในการจำแนก Digital Nomad โดยการสังเกตพฤติกรรมกรรมการพำนักและการทำงานของคนกลุ่มนี้ โดยเห็นว่าหากเป็นนักท่องเที่ยวทั่วไปจะพำนักและออกเดินทางท่องเที่ยวเกือบทุกวัน และมักจะพำนักในระยะสั้น แต่กรณีของ Digital Nomad จะพำนักระยะเวลาค่อนข้างนาน ในบางวันจะนั่งทำงานทั้งวันไม่ออกไปท่องเที่ยวข้างนอก ซึ่งเคยสังเกตด้วยว่าเป็นการนั่งทำงานไม่ใช่การใช้สื่อสังคมออนไลน์

ในกรณีของผู้ประกอบการ Co-Working Space รับทราบถึงกลุ่ม Digital Nomad ว่าเป็นกลุ่มหนึ่งที่มาทำงานใน Co-Working Space ซึ่งเป็นตามหลักการของ Digital Nomad ที่ใช้สถานที่นี้เพื่อการหาแรงบันดาลใจ และสร้างเครือข่ายกับกลุ่ม Digital Nomad ด้วยกัน รวมทั้งต้องการบรรยากาศการทำงานที่แตกต่างจากการพักใน Hostel หรือโรงแรมที่ไม่ใช่สภาพแวดล้อมในการทำงานที่แท้จริง ทั้งการเกิดบรรยากาศการทำงานที่เห็นผู้คนทำงาน การมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบถ้วน และโดยเฉพาะหาก Co-Working Space ที่มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี เน้นการ

บริการลูกค้าอย่างดี และมีความยืดหยุ่นกับกลุ่ม Digital Nomad เช่น การไม่ต้องทำสัญญาระยะยาว เป็นต้น

สำหรับผู้ประกอบการ Co-Working Space ที่มีประสบการณ์และคุ้นเคยกับ Digital Nomad สามารถแยกแยะคนกลุ่มนี้จากนักท่องเที่ยวทั่วไปได้ โดยมีหลักการพิจารณา คือ การแต่งกายของกลุ่มนี้ไม่ค่อยเป็นทางการ ส่วนใหญ่แต่งตัวสบายตั้งแต่มาเช่าพื้นที่ครั้งแรก แต่หากเป็นชาวต่างชาติที่เช่าสถานที่ทำงานเป็นสถานที่ทำงานประจำจะค่อนข้างแต่งตัวเป็นทางการ เมื่อคุ้นเคยอาจมีบ้างที่แต่งตัวไม่ค่อยเป็นทางการ แต่ยังคงการแต่งกายที่ยังต้องรักษาภาพลักษณ์ของธุรกิจอยู่ ซึ่งแตกต่างจาก Digital Nomad ที่แต่งกายแบบไม่เป็นทางการเท่าใดนัก นอกจากนี้ กลุ่ม Co-Working Space มักไม่ทำสัญญาเช่าใช้พื้นที่ในระยะยาวกับ Co-Working Space เนื่องจาก Digital Nomad มักทำงานระยะสั้นและย้ายสถานที่ทำงานไปเรื่อย ๆ ตามที่ทราบกันว่าวัตถุประสงค์ของ Digital Nomad คือการเที่ยวไปพร้อมกับทำงานซึ่งต้องเดินทางอยู่เป็นประจำ

4.1.2 การตรวจลงตราสำหรับกลุ่ม Digital Nomad

หลักในการตรวจลงตรา (Visa) โดยทั่วไป ชาวต่างชาติจะได้รับอนุญาตให้อยู่ในประเทศ 60 วัน และหากต้องการอยู่ต่อสามารถขยายที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองได้อีก 30 วัน รวมเป็น 90 วัน ซึ่งชาวต่างชาติทุกคนต้องขอการตรวจลงตราจากสถานทูตไทยในต่างประเทศ ยกเว้นบางสัญชาติที่ได้รับการผ่อนผันการตรวจลงตรา เช่น ประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น

รูปแบบการตรวจลงตราสำหรับ Digital Nomad เกี่ยวข้องกับการตรวจลงตรา 2 ประเภท คือ ประเภทผู้ที่ประสงค์เข้ามาในประเทศไทยเพื่อการทำงาน ต้องเข้ามาโดยขอการตรวจลงตราสำหรับธุรกิจหรือทำงาน (Non-Immigrant B) ซึ่งต้องมีใบอนุญาตทำงาน (work permit) ควบคู่ไปด้วย และประเภทการตรวจลงตราแบบนักท่องเที่ยว (Tourist Visa) ในกรณีที่ประสงค์จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเท่านั้น ทั้งนี้ ส่วนใหญ่กลุ่ม Digital Nomad มักขอตรวจลงตราแบบนักท่องเที่ยว แม้ว่าจะมีการทำงานควบคู่ไปด้วย โดยการทำงานของกลุ่มนี้เป็นแบบทางไกลที่ตรวจสอบได้ยากว่ามีการทำงานของนักท่องเที่ยวหรือไม่ แต่เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาทางกฎหมาย เนื่องจากหากแจ้งว่าเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวและทำงานในบางโอกาส ตามกฎหมายของประเทศไทยจะถือว่าเป็นผู้ประสงค์เดินทางเข้ามาทำงานในประเทศไทย ซึ่งต้องขอใบอนุญาตทำงานจากต่างประเทศมาแสดงต่อเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง กระบวนการขออนุญาตดังกล่าวถือว่ามีความยุ่งยาก เช่น ต้องแสดงวุฒิการศึกษา ความสามารถความเชี่ยวชาญ สัญญาจ้าง และเอกสารเกี่ยวกับบริษัท นายจ้างที่อยู่ในต่างประเทศ เป็นต้น นอกจากนี้ในธุรกิจบางประเภทอาจไม่ได้รับการรับรองการทำงาน

ในประเทศไทย จึงเป็นเหตุผลที่ Digital Nomad เลือกที่จะไม่แสดงตนว่าเข้ามาท่องเที่ยวและทำงาน เช่นเดียวกัน

ในปัจจุบันการแสดงตัวตนว่าเป็น Digital Nomad ไม่มีวิธีการแจ้งว่าเป็น Digital Nomad อย่างชัดเจน ทางกรมการไทยเพียงการระบุว่า เป็นนักท่องเที่ยวหรือเป็นผู้เข้ามาทำธุรกิจหรือการทำงาน เมื่อ Digital Nomad เข้ามาในประเทศไทยโดยใช้การตรวจลงตราแบบนักท่องเที่ยวก็ย่อมต้องปฏิบัติตามวิธีการแบบนักท่องเที่ยว ทั้งระยะเวลาการพำนักในประเทศไทย และการขอยุ่ต่อ ซึ่งระบบการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับ Digital Nomad พบว่าการตรวจคนเข้าเมืองยังไม่มีกรเก็บข้อมูลของคนกลุ่มนี้อย่างชัดเจน เนื่องจากการตรวจลงตรากำหนดเป็นประเภทไว้ เมื่อเข้าประเทศไทย จะมีการบันทึกเป็นข้อมูลในระบบโดยสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองว่าเป็นผู้เดินทางเข้าประเทศประเภทใด ซึ่งสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเป็นผู้รวบรวมสถิติให้กับหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ที่ประสงค์ใช้ข้อมูล และเมื่อไม่มีช่องทางในการระบุว่าคนกลุ่มนี้เป็น Digital Nomad อย่างชัดเจนจึงทำให้เป็นกลุ่มคนที่แจ้งความประสงค์เข้าประเทศไทยผิดประเภทโดยเจตนาเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหา

ทั้งนี้ Digital Nomad อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ แบบมีนายจ้างจากต่างประเทศ และแบบผู้รับจ้างทำงานอิสระ (freelancer) โดยส่วนใหญ่ผู้ว่าจ้างจะอยู่ ณ ต่างประเทศ หากเป็นกรณีที่ผู้ว่าจ้างเป็นบริษัทที่อยู่ในประเทศ อาจเข้าเงื่อนไขของการทำงานในแบบปกติคือ ผู้เดินทางเข้าประเทศต้องขอการตรวจลงตราแบบธุรกิจและทำงาน และต้องมีใบอนุญาตทำงานด้วย และโดยเงื่อนไขดังกล่าวอาจไม่ถือว่าเป็น Digital Nomad เนื่องจากไม่ใช่บุคคลที่เดินทางท่องเที่ยวไปพร้อมกับทำงาน ดังนั้น รูปแบบ Digital Nomad ที่อาจเกิดขึ้นจึงยังไม่มีรูปแบบการตรวจลงตราที่เจาะจงเฉพาะกลุ่มนี้ และคนกลุ่มนี้ไม่เลือกที่จะแสดงว่าตนเองเป็นคนที่ทำงานโดยใช้ประเทศไทยเป็นสถานที่ทำงานแบบทางไกลเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาทางกฎหมายดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีการตรวจลงตราที่มารองรับการทำงานของคนต่างชาติ ในอีกรูปแบบหนึ่งนอกเหนือจากการตรวจลงตราแบบธุรกิจและทำงาน คือ Smart Visa ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากปัญหาการขอใบอนุญาตทำงานของคนต่างชาติ โดย Smart Visa เริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2561 เนื่องจากหลายประเทศเริ่มใช้วิธีการดึงดูดกลุ่มที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ นักลงทุน และผู้ประกอบการรายใหม่ ประเทศไทยจึงจัดทำ Smart Visa ขึ้นเพื่อสนับสนุนกลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหารหรือพนักงานทักษะสูง นักลงทุน และนักธุรกิจหน้าใหม่หรือผู้ทำงานอิสระด้านดิจิทัลเกี่ยวกับ 10 อุตสาหกรรมเป้าหมายเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โดยผู้ได้รับ Smart Visa จะได้รับสิทธิพิเศษ คือ สามารถอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้ 4 ปี การประกอบอาชีพไม่ต้องขอใบอนุญาตทำงาน ผู้ติดตาม (สามี ภรรยา หรือบุตร) ได้รับสิทธิในการอาศัย และการทำงานโดยไม่ต้องขอใบอนุญาตทำงาน เช่นเดียวกับ

ผู้ถือ Smart Visa การได้รับสิทธิประโยชน์ด้านภาษีและไม่ใช้ภาษี เช่น การยกเว้นภาษีเงินได้บุคคล ภาษีเงินได้ของบริษัท การถือเงินตราต่างประเทศ และการเปลี่ยนแปลงการรายงานตัวจาก 90 วัน เป็นทุก 1 ปี

ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ได้รายงานสถิติผลการดำเนินงาน ของ Smart Visa ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 ถึงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2564 (สำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2564) พบว่ามีผู้ผ่านการรับรองคุณสมบัติ จำนวน 994 ราย แบ่งเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น (Smart “S”) มากที่สุด จำนวน 520 ราย แบ่งเป็นชาวต่างชาติ ที่มีแผนตั้งธุรกิจ Startup จำนวน 372 ราย และชาวต่างชาติที่ตั้ง Startup ในประเทศไทยแล้ว จำนวน 148 ราย และบุคลากรที่มีทักษะสูง (Smart “T”) จำนวน 218 ราย

จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่าผู้มีสิทธิได้รับ Smart Visa โดยได้รับการรับรองคุณสมบัติ สามารถแยกเป็นรายอุตสาหกรรม ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผู้ผ่านการรับรองคุณสมบัติ จำแนกตามรายอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรม	จำนวน (ราย)
ดิจิทัล	507
ระบบอัตโนมัติและหุ่นยนต์	67
เชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ	21
อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ	54
การท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	68
อาหารแห่งอนาคต	39
การบินและโลจิสติกส์	56
ยานยนต์สมัยใหม่	30
การเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ	23
การแพทย์ครบวงจร	25
การจัดการสิ่งแวดล้อมและพลังงานทดแทน	34
การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	66
การบริการด้านการระงับข้อพิพาทและทางเลือก	4
รวม	994

นอกจากนี้ จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่า สัญชาติของผู้ได้รับ Smart Visa มากที่สุด คือ สหรัฐอเมริกา โดยมีสถิติสัญชาติที่มีผู้ผ่านการรับรองคุณสมบัติ ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ประเทศผู้ผ่านการรับรองคุณสมบัติ

ประเทศ	จำนวน (ราย)
อเมริกา	147
เยอรมนี	96
สหราชอาณาจักร	94
ญี่ปุ่น	86
ฝรั่งเศส	77
ออสเตรเลีย	53
อินเดีย	51
เนเธอร์แลนด์	41
รัสเซีย	35
ไต้หวัน	25
จีน	22
แคนาดา	22
ยูเครน	22
อิตาลี	15
สวิตเซอร์แลนด์	15
โปแลนด์	14
สวีเดน	13
อิสราเอล	11
สิงคโปร์	11
เดนมาร์ก	10
เบลเยียม	10
อื่น ๆ	118
รวม	994

โดยมีผู้ได้รับรองคุณสมบัติที่เป็นรายใหม่ซึ่งไม่เคยได้รับการตรวจลงตราแบบ Non-Immigrant มาก่อน จำนวน 452 ราย และมีรายที่เคยได้รับการตรวจลงตราแบบนี้มาแล้ว จำนวน 407 ราย

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่าในวาระแรกเริ่มของการกำหนด Smart Visa มีการระบุถึงกลุ่ม Digital Nomad อยู่ในมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 29 สิงหาคม 2560 โดยกระทรวงการต่างประเทศ นำแนวเสนอแนวคิด Tech Visa ของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมาปรับใช้กับประเทศไทย แต่มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 16 มกราคม 2561 ที่มีมติเกี่ยวกับแนวทางการตรวจลงตราแบบ Smart Visa พบว่าไม่มีกลุ่ม Digital Nomad อยู่ในแนวทางดังกล่าว ทั้งนี้ เหตุผลสำคัญอยู่ที่ประเทศไทยเห็นว่าคนกลุ่มนี้คือนักท่องเที่ยว ที่เดินทางมาเที่ยวเป็นหลัก อาจมีการทำงานในบางโอกาสซึ่งภาครัฐไม่สามารถตรวจสอบได้อย่างชัดเจน และกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มักท่องเที่ยวอย่างประหยัด จึงไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายที่สำคัญกับประเทศไทยเหมือนกับนักลงทุน ผู้มีทักษะเชี่ยวชาญพิเศษ และผู้ประกอบการหน้าใหม่จากต่างประเทศ

ทั้งนี้ เห็นได้จากการที่รัฐบาลเพิ่มการส่งเสริมการดึงดูดชาวต่างชาติที่มีศักยภาพเป็นหลัก จากเดิมที่มี Smart Visa อยู่แล้วให้มีวีซ่าอีกประเภทที่ครอบคลุมกลุ่มที่มีรายได้สูงชาวต่างชาติ โดยคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2564 มีมติเห็นชอบมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจและการลงทุนโดยการดึงดูดชาวต่างชาติที่มีศักยภาพสูงสู่ประเทศไทย ตามข้อเสนอที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเสนอ ในการดึงดูดชาวต่างชาติที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง หรือมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ให้เข้ามาอยู่ในประเทศไทยในลักษณะผู้พำนักระยะยาว (long-term stay) โดยกำหนด 4 มาตรการดำเนินการ คือ

(1) การออกวีซ่าประเภทผู้พำนักระยะยาว (long-term resident visa) โดยแบ่งประเภทของชาวต่างชาติออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มประชากรโลกผู้มีความมั่งคั่งสูง กลุ่มผู้เกษียณอายุจากต่างประเทศ กลุ่มที่ต้องการทำงานจากประเทศไทย และกลุ่มผู้มีทักษะเชี่ยวชาญพิเศษ โดย 3 กลุ่มแรกจะได้รับสิทธิประโยชน์ คือ สิทธิการทำงานพร้อมวีซ่า คู่สมรสและบุตรได้รับวีซ่าผู้ติดตามพร้อมกันด้วย ยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับรายได้จากต่างประเทศ รวมทั้งรายได้ที่นำเข้ามาในปีภาษีเดียวกัน และในอนาคตจะพิจารณาในประเด็นการเช่าอสังหาริมทรัพย์ระยะยาวและสิทธิประโยชน์อื่น ทั้งนี้ กลุ่มที่ 4 คือ กลุ่มผู้มีทักษะเชี่ยวชาญพิเศษ จะแตกต่างออกไปบางเรื่อง คือ ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากรายได้ในประเทศไทยในอัตราที่เทียบเท่าอัตราภาษีเงินได้ที่ได้รับเนื่องจากการจ้างแรงงานในพื้นที่เศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC)

(2) แก้ไขกฎหมายหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อดึงดูดชาวต่างชาติให้ขอวีซ่าประเภทนี้ และเข้ามาพำนักอาศัยในประเทศไทยมากขึ้น โดยเรื่องที่คุณรัฐมนตรีสามารถสั่งการได้เนื่องจากมีกฎหมายอยู่แล้ว เช่น สร้างระบบอำนวยความสะดวกให้กับผู้ได้รับการอนุมัติวีซ่าอย่างรวดเร็วและสะดวก ให้สิทธิคู่สมรสและบุตรได้ต้องไปรายงานตัวทุก 90 วัน อำนวยความสะดวกเรื่องการแจ้งย้ายที่อยู่ กำหนดวิธีการต่อวีซ่า รวมทั้งหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการเปลี่ยนแปลงสถานะของการอยู่อาศัยในประเทศไทย ไม่นำข้อกำหนดเกี่ยวกับอัตราส่วนการจ้างงานพนักงานไทยต่อต่างชาติมาใช้กับผู้ถือวีซ่าประเภทนี้ และลดพิกัดอัตราภาษีอากรขาเข้าสำหรับสินค้าประเภทไวน์และสุรา ยาสูบประเภทซิการ์ ลงเกินครึ่งหนึ่งเป็นระยะเวลา 5 ปี เป็นต้น

ส่วนที่คุณรัฐมนตรีต้องสั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ไขกฎหมาย เช่น การกำหนดอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับกลุ่มผู้มีทักษะเชี่ยวชาญพิเศษให้ดึงดูดให้พำนักระยะยาว ปรับปรุงกฎระเบียบศุลกากรที่เกี่ยวข้องเพื่ออำนวยความสะดวกในการนำเข้าและส่งออกซึ่งสิ่งของส่วนตัวและทรัพย์สินมีมูลค่า การศึกษาแนวทางการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการถือครองที่ดิน เพื่อให้สามารถถือครองห้องชุดและบ้านจัดสรรในโครงการบ้านจัดสรรในพื้นที่ที่กำหนดไว้ และการเข้าอสังหาริมทรัพย์ระยะยาว เป็นต้น

(3) การบริหารจัดการวีซ่า เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกับวีซ่าประเภทอื่น

(4) การจัดตั้งหน่วยบริการพิเศษเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกและลดขั้นตอนการดำเนินงานสำหรับผู้สมัครและผู้ถือวีซ่าประเภทผู้พำนักระยะยาว

ข้อสังเกตสำคัญคือ วีซ่าประเภทผู้พำนักระยะยาว มีประเภทชาวต่างชาติกลุ่มที่ต้องการทำงานจากประเทศไทย (work from Thailand) ซึ่งหมายถึง ชาวต่างชาติที่มีนายจ้างอยู่ในต่างประเทศ แต่ต้องการใช้ประเทศไทยเป็นสถานที่ทำงาน เช่น บริษัท Google หรือ Amazon เป็นต้น ทั้งนี้ อาจเป็น Digital Nomad แบบมีนายจ้างที่อยู่ในต่างประเทศได้เช่นเดียวกัน ซึ่งหากเข้าเงื่อนไขดังกล่าว Digital Nomad กลุ่มนี้ย่อมสามารถได้รับวีซ่าประเภทผู้พำนักระยะยาวได้เช่นเดียวกัน

โดยสรุป ปัญหาในการตรวจลงตราสำหรับกลุ่ม Digital Nomad ที่พบจากการศึกษาคือ กลุ่ม Digital Nomad จะแจ้งการเข้าเมืองและขอตรวจลงตราเป็นแบบนักท่องเที่ยว ทั้งที่พฤติการณ์คือการท่องเที่ยวไปพร้อมกับการทำงาน ซึ่งหาก Digital Nomad แจ้งตรวจลงตราเป็นแบบธุรกิจและการทำงานจะประสบความยุ่งยากในการต้องขอใบอนุญาตทำงาน และไม่ใช้ธรรมชาติของการทำงาน และท่องเที่ยวแบบที่กลุ่ม Digital Nomad ประสงค์อย่างแท้จริง ทั้งนี้ การทำงานในทุกรูปแบบในประเทศไทยเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองถือว่าเป็นการทำผิดกฎหมาย แต่การทำผิดนี้ก็ยากต่อการ

ตรวจสอบและพิสูจน์ความผิด ทำให้ทั้ง Digital Nomad และเจ้าหน้าที่ไม่สัมพันธ์กันหากไม่เกิดความผิดอื่น ๆ เช่น การอยู่เกินระยะเวลา หรือการกระทำผิดในการทำงานกับนายจ้างที่อยู่ในประเทศไทย เป็นต้น ซึ่งไม่ใช่ความผิดที่เกี่ยวกับการเป็น Digital Nomad แต่อย่างใด ยิ่งไปกว่านั้น ตัวตนของ Digital Nomad ยังไม่มีช่องทางการระบุหรือเก็บข้อมูลจำนวนสถิติในการตรวจคนเข้าเมือง เนื่องจากไม่มีรูปแบบการตรวจลงตราเฉพาะกลุ่ม Digital Nomad เหตุผลสำคัญคือภาครัฐเน้นนักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและรายได้สูงมากกว่ากลุ่ม Digital Nomad ที่เป็นนักท่องเที่ยวแบบประหยัด ทำให้คนกลุ่มนี้ไม่อาจสร้างประโยชน์ให้กับประเทศ ในทางกลับกันภาครัฐไม่สามารถส่งเสริม Digital Nomad ได้ อย่างเป็นระบบเช่นเดียวกันเนื่องจากไม่สามารถระบุตัวตนของกลุ่มนี้ได้เช่นเดียวกัน

4.1.3 มาตรการทางภาษีสำหรับกลุ่ม Digital Nomad

หากกลุ่ม Digital Nomad ต้องเสียภาษี ณ ประเทศไทย ภาษีที่เกี่ยวข้องอาจมีภาษีทางตรง คือ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งต้องพิจารณาพร้อมกับอนุสัญญาภาษีซ้อนที่ประเทศไทยมีข้อตกลงร่วมกับแต่ละประเทศ และภาษีจากการซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ ในการศึกษาที่ตั้งประเด็นเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในกรณีที่กลุ่ม Digital Nomad อยู่ในประเทศไทยและทำงานแบบ Digital Nomad กล่าวคือ ทำงานทางไกล โดยมีนายจ้างอยู่ต่างประเทศ แต่เกิดรายได้ในประเทศไทย ทำงานและพำนักอยู่ในประเทศไทยเกินกว่า 180 วัน ซึ่งเป็นระยะเวลาปกติที่มักใช้พิจารณาการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของชาวต่างชาติที่ทำงานและเกิดรายได้ในประเทศไทย ที่ต้องเสียภาษีให้กับประเทศไทย ดังนั้น หาก Digital Nomad เกิดรายได้ในประเทศไทยและพำนักเกินกว่า 180 วัน ควรต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้กับประเทศไทย

แต่ด้วยลักษณะพิเศษของ Digital Nomad จากผลของการที่หลีกเลี่ยงการแจ้งแสดงตัวตนว่าเป็น Digital Nomad ทำให้ภาครัฐรับรู้เพียงว่าคนกลุ่มนี้คือนักท่องเที่ยวธรรมดา การตรวจสอบการทำงานและการเกิดรายได้ของภาครัฐกระทำได้ยากมากหรืออาจทำไม่ได้เลย ดังนั้น จึงเป็นคำถามในศึกษาเกี่ยวกับการเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของ Digital Nomad ว่าสามารถเก็บได้หรือไม่ มีหลักเกณฑ์ใดในการเก็บ ปัญหาจากการเก็บเป็นอย่างไร

(1) รูปแบบการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับกลุ่ม digital nomad

ตามหลักการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศไทย เมื่อปรับใช้กับกลุ่ม Digital Nomad มีรูปแบบ คือ ใช้การพิจารณาจัดเก็บจากแหล่งเงินได้ ตามประมวลรัษฎากร มาตรา 41 เงินได้ที่อยู่ในมาตรา 40 ซึ่งเกิดจากหน้าที่การงาน กิจการของนายจ้าง และทรัพย์สินที่อยู่ในประเทศไทย และแหล่งเงินได้ ซึ่งเกิดจากหน้าที่การงาน กิจการของนายจ้าง และทรัพย์สินที่อยู่ในต่างประเทศ โดยจะเก็บเมื่อ Digital Nomad มีเงินได้เกิดขึ้น และต้องพิจารณาควบคู่ด้วยว่า Digital

Nomad ต้องมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยเกิน 180 วัน ดังนั้น หากเข้าเงื่อนไขดังกล่าวแล้ว Digital Nomad ไม่ว่าจะมิใช่คนไทยในประเทศไทย หรือชาวต่างประเทศในต่างประเทศ ล้วนต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

เมื่อ Digital Nomad มีหน้าที่ต้องเสียภาษีจากเงื่อนไขดังกล่าวแล้ว ที่ต้องพิจารณาต่อคือ อนุสัญญาภาษีซ้อนที่ประเทศไทยทำกับหลายประเทศ ซึ่งมีความแตกต่างกันของระยะเวลาในการพำนักอยู่ของชาวต่างชาติที่ต้องมีหน้าที่เสียภาษี โดยต้องพิจารณา Digital Nomad นั้นมีสัญชาติใด ประเทศเจ้าของสัญชาติมีอนุสัญญาภาษีซ้อนกับประเทศไทยหรือไม่ และกำหนดรายละเอียดระยะเวลาการมีถิ่นที่อยู่ในอนุสัญญานั้นอย่างไร เช่น กำหนด 180 วัน หรือ 183 วัน ตามที่กำหนดในอนุสัญญาที่ประเทศไทยทำกับแต่ละประเทศซึ่งแตกต่างกัน

ปัจจุบันประเทศไทยทำอนุสัญญาภาษีซ้อนจำนวน 61 ฉบับ หาก Digital Nomad ไม่ใช่คนที่มีสัญชาติในประเทศที่มีอนุสัญญาภาษีซ้อนกับประเทศไทยก็ต้องมีหน้าที่เสียภาษีให้กับประเทศไทย แต่หากเป็นคนที่มีสัญชาติในประเทศที่มีอนุสัญญาภาษีซ้อนกับประเทศไทยต้องพิจารณาเงื่อนไข คือ รายได้เกิดในประเทศไทยหรือไม่ และพำนักในประเทศไทยในระยะเวลาเท่าใด ตามที่กำหนดในอนุสัญญานั้นซึ่งทำให้ต้องเสียภาษีในไทยหรือต่างประเทศ

โดยประเทศที่มีอนุสัญญาภาษีซ้อนกับประเทศไทย จำนวน 61 ฉบับ ปรากฏดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 อนุสัญญาภาษีซ้อนระหว่างประเทศไทยและประเทศต่าง ๆ

ประเทศ	มีผลบังคับใช้	ปีภาษีที่มีผลบังคับใช้
กัมพูชา	26 ธ.ค. 2560	1 ม.ค. 2561
เกาหลีใต้	29 มิ.ย. 2550	1 ม.ค. 2551
แคนาดา	16 ก.ค. 2528	1 ม.ค. 2529
คูเวต	25 เม.ย. 2549	1 ม.ค. 2550
จีน	29 ธ.ค. 2529	1 ม.ค. 2530
ชิลี	5 พ.ค. 2553	1 ม.ค. 2554
เชค	14 ส.ค. 2538	1 ม.ค. 2539
เซเชลส์	13 มี.ค. 2549	1 ม.ค. 2550
ไซปรัส	4 เม.ย. 2543	1 ม.ค. 2544
ญี่ปุ่น	30 ส.ค. 2533	1 ม.ค. 2534

ประเทศ	มีผลบังคับใช้	ปีภาษีที่มีผลบังคับใช้
เดนมาร์ก	12 ก.พ. 2542	1 ม.ค. 2543
ไต้หวัน	19 ธ.ค. 2555	1 ม.ค. 2556
ตุรกี	13 ม.ค. 2548	1 ม.ค. 2549
ทาจิกิสถาน	23 ธ.ค. 2556	1 ม.ค. 2557
นอร์เวย์	29 ธ.ค. 2546	1 ม.ค. 2547
นิวซีแลนด์	14 ธ.ค. 2541	1 ม.ค. 2542
เนเธอร์แลนด์	9 มิ.ย. 2519	1 ม.ค. 2520
เนปาล	14 ก.ค. 2541	1 ม.ค. 2542
บาเรนห์	27 ธ.ค. 2546	1 ม.ค. 2547
บังคลาเทศ	9 ก.ค. 2541	1 ม.ค. 2542
บัลแกเรีย	13 ก.พ. 2544	1 ม.ค. 2545
เบลเยียม	28 ธ.ค. 2523	1 ม.ค. 2524
เบรารุส	2 ก.ย. 2549	1 ม.ค. 2550
ปากีสถาน	7 ม.ค. 2524	1 ม.ค. 2525
โปแลนด์	13 พ.ค. 2526	1 ม.ค. 2527
ฝรั่งเศส	29 ส.ค. 2518	1 ม.ค. 2519
พม่า	15 ส.ค. 2554	1 ม.ค. 2555
ฟินแลนด์	26 ก.พ. 2529	1 ม.ค. 2530
ฟิลิปปินส์	11 เม.ย. 2526	1 ม.ค. 2527
ฟิลิปปินส์	5 มี.ค. 2561	1 ม.ค. 2562
มอริเชียส	10 มิ.ย. 2541	1 ม.ค. 2542
มาเลเซีย	2 ก.พ. 2526	1 ม.ค. 2527
ยูเครน	24 พ.ย. 2547	1 ม.ค. 2548
เยอรมัน	4 ธ.ค. 2511	1 ม.ค. 2512
รัสเซีย0	15 ม.ค. 2522	1 ม.ค. 2523
โรมาเนีย	13 เม.ย. 2540	1 ม.ค. 2541
ลักเซมเบิร์ก	22 มิ.ย. 2541	1 ม.ค. 2542

ประเทศ	มีผลบังคับใช้	ปีภาษีที่มีผลบังคับใช้
ลาว	23 ธ.ค. 2540	1 ม.ค. 2541
เวียดนาม	31 ธ.ค. 2535	1 ม.ค. 2536
ศรีลังกา	12 มี.ค. 2533	1 ม.ค. 2534
สเปน	16 ก.ย. 2541	1 ม.ค. 2542
สวิสเซอร์แลนด์	19 ธ.ค. 2539	1 ม.ค. 2540
สวีเดน	26 ก.ย. 2532	1 ม.ค. 2533
สหรัฐอเมริกา	15 ธ.ค. 2540	1 ม.ค. 2541
สิงคโปร์	15 ก.พ. 2559	1 ม.ค. 2560
สโลเวเนีย	4 พ.ค. 2547	1 ม.ค. 2548
ออสเตรเลีย	27 ธ.ค. 2532	1 ม.ค. 2533
ออสเตรีย	1 ก.ค. 2529	1 ม.ค. 2530
อังกฤษและไอร์แลนด์เหนือ	20 พ.ย. 2524	1 ม.ค. 2525
อาร์เมเนีย	12 พ.ย. 2545	1 ม.ค. 2546
อิตาลี	31 พ.ค. 2523	1 ม.ค. 2524
อินเดีย	5 ม.ค. 2559	1 ม.ค. 2560
อินโดนีเซีย	23 ต.ค. 2546	1 ม.ค. 2547
อิสราเอล	24 ธ.ค. 2539	1 ม.ค. 2540
อุซเบกิสถาน	21 ก.ค. 2542	1 ม.ค. 2543
อามิเรตส์	28 ธ.ค. 2543	1 ม.ค. 2544
เอสโตเนีย	23 ธ.ค. 2556	1 ม.ค. 2557
แอฟริกาใต้	27 ส.ค. 2539	1 ม.ค. 2540
โอมาน	27 ก.พ. 2547	1 ม.ค. 2548
ไอร์แลนด์	16 ต.ค. 2558	1 ม.ค. 2559
ฮังการี	16 ต.ค. 2532	1 ม.ค. 2533
ฮ่องกง	7 ธ.ค. 2548	1 ม.ค. 2549

ข้อมูลจาก กรมสรรพากร, 2564

การเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาพิจารณาตามข้อเท็จจริงของการเกิดรายได้ และระยะเวลาการพำนักในประเทศไทยดังกล่าว โดยไม่พิจารณาถึงการใช้การตรวจลงตราแบบใด หรือการไม่มีใบอนุญาตทำงาน หากมีเงินได้เกิดขึ้นและไม่มีอนุสัญญาภาษีซ้อน หรือมีเงินได้เกิดขึ้น แต่มีอนุสัญญาภาษีซ้อนแล้วพำนักเกินระยะเวลาที่กำหนดในอนุสัญญาภาษีซ้อนที่ทำให้ต้องเสียภาษี ในประเทศไทย ผู้มีเงินได้ต้องมีหน้าที่เสียภาษีให้กับประเทศไทยซึ่งกรณี Digital Nomad หากเข้า เงินไขก็ไม่มีข้อยกเว้นแต่อย่างใด

ทั้งนี้ รูปแบบการเสียภาษีของประเทศไทยและเกือบทั่วโลก เป็นแบบการรับรองตนเอง (self-declaration) ตามประมวลรัษฎากรมาตรา 14 กล่าวคือ ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเป็นผู้ทราบถึงหน้าที่และยื่นแบบแสดงภาษีด้วยตนเอง ทั้งนี้ การพิจารณาถึงการต้องเสียภาษีของ Digital Nomad เป็นเช่นเดียวกับคนไทยทุกประการ หากมีหน้าที่เสียภาษีแต่หลบเลี่ยงไม่เสียภาษีแล้วถูกตรวจพบก็ถือว่ามีความผิดเช่นเดียวกัน ซึ่งกรณีชาวต่างชาติที่อยู่ในข่ายที่ต้องเสียภาษีแล้วหลีกเลี่ยงมิให้เห็นอยู่บ้าง ส่วนใหญ่ตรวจพบได้ยาก ที่พบคือถูกตรวจพบที่มีการจ่ายเงินในต่างประเทศและถ่ายโอนเข้ามาในประเทศไทยจำนวนมาก โดยมักมีการแจ้งข้อมูลจากต่างประเทศหรือการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างประเทศซึ่งทำให้ตรวจพบข้อมูลดังกล่าว

(2) ปัญหาในการจัดเก็บภาษีจากกลุ่ม Digital Nomad

จากการที่รูปแบบการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศไทยเป็นแบบการรับรองตนเอง ทำให้กลุ่ม Digital Nomad มีหน้าที่ต้องยื่นชำระภาษีหากมีเงินได้เข้าเงินไขต้องเสียภาษีในประเทศไทย จากการศึกษาพบว่าคนกลุ่มนี้อาจไม่เคยเสียภาษีดังกล่าวให้กับประเทศเลย เนื่องจากการไม่สามารถระบุตัวตนของคนกลุ่มนี้ และการที่ให้ผู้มีเงินได้ต้องรับรองตนเองและเข้ามาเสียภาษี ทำให้การเสียภาษีของกลุ่ม Digital Nomad ไม่เกิดขึ้นเลย อย่างไรก็ตาม ความเห็นจากเจ้าหน้าที่ด้านภาษีอากรมองว่าการรับรองตนเองไม่ใช่ปัญหาจากการจัดเก็บภาษี เนื่องจากถือว่าเป็นหน้าที่ทางกฎหมายที่บุคคลต้องรับรู้ โดยเฉพาะกลุ่ม Digital Nomad ไม่ได้อยู่ในระบบภาษีดังเช่นคนไทยทั่วไป ผู้มีรายได้จากการทำงานในประเทศไทย จึงเป็นเรื่องของพฤติกรรมของ Digital Nomad ในการไม่เสียภาษีมากกว่า

อย่างไรก็ตาม มีประเด็นต้องพิจารณาคือ รายได้ของ Digital Nomad มากพอที่ต้องเสียภาษีหรือไม่ หรือการจ่ายเงินของนายจ้าง ณ ต่างประเทศ มีการหักภาษี ณ ต่างประเทศแล้วหรือไม่ ซึ่งหากมีการดำเนินการด้านภาษีแล้ว อาจไม่ต้องเสียภาษีที่ไทยซ้ำอีก

4.2 แนวทางการส่งเสริมกลุ่ม Digital Nomad ของภาครัฐ

จากการศึกษา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากภาครัฐและภาคเอกชนเห็นพ้องกันว่าภาครัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่ม Digital Nomad เนื่องจากเห็นว่าเป็นกลุ่มคนที่ท่องเที่ยวและทำงานไปด้วย ในขณะที่คนกลุ่มนี้ได้อิสระในการเดินทางท่องเที่ยว และทำงานของตนเองในบรรยากาศใหม่ ๆ มีการใช้จ่ายเงินในการพักผ่อน การท่องเที่ยว การอุปโภค และบริโภค ซึ่งถือเป็นรายได้เข้าประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ในมุมมองกับกลุ่ม Digital Nomad เป็นเช่นเดียวกับนักท่องเที่ยวแบบประหยัด ดังนั้นหากให้กลุ่มนี้เข้ามาท่องเที่ยวและทำงาน โดยรัฐให้สิทธิประโยชน์เพิ่มอีก อาจไม่เกิดประโยชน์กับประเทศไทยเท่าที่ควร สิ่งสำคัญคือต้องให้คนกลุ่มนี้ได้เข้าสู่ระบบและบริหารจัดการอย่างถูกต้อง

การศึกษาคั้งนี้ จึงขอเสนอแนวทางการส่งเสริมของภาครัฐที่ส่งเสริมกลุ่ม Digital Nomad ให้สามารถพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ ดังนี้

4.2.1 การส่งเสริมการระบุดำเนินการของ Digital Nomad

จากปัญหาที่หน่วยงานตรวจคนเข้าเมืองพบคือ การรับรู้ถึงการมีกลุ่ม Digital Nomad ที่เดินทางมาเพื่อท่องเที่ยวและทำงาน แต่ไม่สามารถระบุดำเนินการของคนกลุ่มนี้ได้โดยเฉพาะ เนื่องจากคนกลุ่มนี้จะแสดงตนว่าเป็นนักท่องเที่ยวและขอตรวจลงตราแบบนักท่องเที่ยว แต่หากพิจารณาจากพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 กำหนดว่าการทำงานในประเทศไทยทุกกรณีต้องมีหนังสืออนุญาตทำงาน (work permit) ซึ่งการทำงานในประเทศไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตถือเป็นความผิด แต่อย่างไรก็ตาม ลักษณะเฉพาะของ Digital Nomad คือการท่องเที่ยว และทำงานอย่างเป็นอิสระทุกที่ตลอดเวลา ทำให้หน่วยงานภาครัฐไม่อาจตรวจสอบได้ และกลุ่ม Digital Nomad ก็ไม่ประสงค์ที่จะแสดงตัวว่าเป็นบุคคลที่ทำงานในประเทศไทยด้วยเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาต่าง ๆ การรับรู้ถึงคนกลุ่มนี้แต่ไม่สามารถระบุได้จึงเป็นปัญหาที่สำคัญ และส่งผลต่อการเก็บข้อมูลจำนวนคนกลุ่มนี้อย่างเป็นทางการ หากแนวทางสนับสนุน หรือควบคุมคนกลุ่มนี้ รวมถึงการสนับสนุนภาคธุรกิจ หรือกิจการที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ

ในการศึกษาคั้งนี้ มีข้อเสนอให้มีการระบุดำเนินการของกลุ่ม Digital Nomad โดยสร้างช่องทางการระบุดำเนินการของกลุ่ม Digital Nomad และดึงดูดใจให้กลุ่มนี้ลงทะเบียนในฐานะเป็น Digital Nomad โดยดำเนินการที่สถานทูตไทย ณ ต่างประเทศ ซึ่ง Digital Nomad ได้ไปขออนุญาตเข้าประเทศไทย ณ สถานทูตไทยนั้น โดยให้ระบุว่าเป็นผู้ประกอบการอาชีพแบบ Digital Nomad เพื่อขอรับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ จากประเทศไทย อาทิ ค่าธรรมเนียมการตรวจลงตราราคาเท่ากับ การตรวจลงตราประเภทนักท่องเที่ยวซึ่งถูกกว่าแบบธุรกิจและทำงาน ยกเว้นไม่ต้องขอใบอนุญาต

ทำงาน เงื่อนไขการต่อเวลาการพำนักในประเทศไทยยาวนานขึ้น หรือกำหนดระยะเวลาการพำนักสำหรับกลุ่ม Digital Nomad นานถึง 120 วันตั้งแต่การขอครั้งแรก

สำหรับสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ทำหน้าที่ในการตรวจลงตราตามที่ Digital Nomad แจ้งมาจากสถานทูตไทยในต่างประเทศ และดำเนินการบันทึกข้อมูลสถิติคนกลุ่มนี้ในฐานะ Digital Nomad ซึ่งการลงทะเบียนคนกลุ่มนี้ ทำให้ง่ายต่อการการกระบวนตัวตน การบันทึกจำนวน และการระบุสถานที่ทำงาน ทำให้สามารถติดตาม ตรวจสอบได้ง่ายขึ้น

4.2.2 การกำหนดรูปแบบการตรวจลงตราเฉพาะสำหรับ Digital Nomad

การที่ภาครัฐมี Smart Visa สำหรับกลุ่มนักลงทุนต่างประเทศ ผู้มีทักษะเชี่ยวชาญพิเศษ ที่เป็นประโยชน์กับประเทศไทย และผู้ประกอบการเริ่มต้นที่มีศักยภาพ และกำหนด Long Term Resident Visa ที่เน้นกลุ่มนักท่องเที่ยวรายได้สูง กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจต่างชาติที่ต้องการใช้ประเทศไทยเป็นสถานที่ทำงาน เพื่อหวังผลดึงดูดเม็ดเงินเข้าประเทศ แต่ไม่มีช่องทางสำหรับ Digital Nomad ทั้งที่เป็นกลุ่มคนที่เข้ามาโดยปกติและเป็นจำนวนมาก แม้ว่าการเข้ามาของคนกลุ่มนี้จะมีลักษณะแบบประหยัด แต่ธรรมชาติในการท่องเที่ยวและทำงานย่อมมีค่าใช้จ่ายเช่นเดียวกัน เช่น การเช่าที่พัก การเช่าสถานที่ทำงาน การอุปโภคบริโภค การใช้บริการต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งเป็นรายได้เข้าประเทศทั้งสิ้น โดยเฉพาะกับธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางที่รองรับคนกลุ่มนี้ย่อมได้รับประโยชน์ด้วย

ข้อเสนอจากการศึกษาครั้งนี้ ภาครัฐเห็นว่าควรมีรูปแบบการตรวจลงตราโดยเฉพาะสำหรับกลุ่ม Digital Nomad ในรูปแบบ Digital Nomad Visa โดยอาจแตกต่างจากประเภทนักท่องเที่ยวและประเภทธุรกิจและทำงานแต่เกิดประโยชน์พอกับกลุ่ม Digital Nomad จะให้ความสนใจแจ้งการตรวจลงตราแบบนี้ ซึ่งเห็นว่าการขยายระยะเวลาพำนักให้ยาวนานขึ้น และไม่มีข้อจำกัดด้านการขอใบอนุญาตทำงานซึ่งมีความยุ่งยากในการยื่นเอกสารมากมาย รวมทั้ง ไม่ต้องกังวลกับการยื่นเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา อาจดึงดูดใจให้คนกลุ่มนี้เลือกตรวจลงตราแบบนี้ได้

ทั้งนี้ หากพิจารณาจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ Digital Nomad Visa พบว่าหลายประเทศมีการตรวจลงตราเฉพาะสำหรับคนกลุ่มนี้ หรืออาจไม่มี Visa โดยตรงแต่มีสิทธิประโยชน์ในลักษณะเดียวกัน รวมทั้งมีอีกหลายประเทศที่อยู่ระหว่างการเตรียมการที่จะมี Digital Nomad Visa อย่างน่าสนใจ

ข้อมูลจากเว็บไซต์ Nomadlist.com ในวันที่ 18 มีนาคม 2565 แสดงถึงประเทศที่ได้รับความนิยมจากกลุ่ม Digital Nomad ที่น่าสนใจคือ เกาหลีใต้ เป็นอันดับหนึ่งที่ถูกจัดลำดับโดยกลุ่ม Digital Nomad ว่าเป็นสถานที่เหมาะสมกับการพำนักและทำงานในรูปแบบนี้ โดยมีลำดับที่น่าสนใจคือ

อันดับที่ 1 เกาะพงัน ประเทศไทย

อันดับที่ 2 ลิสบอน ประเทศโปรตุเกส

อันดับที่ 3 หมู่เกาะคานารี ประเทศสเปน

อันดับที่ 5 เคปทาวน์ ประเทศแอฟริกาใต้

อันดับที่ 9 กรุงเทพฯ ประเทศไทย

อันดับที่ 15 ภูเก็ต ประเทศไทย

อันดับที่ 30 เชียงใหม่ ประเทศไทย

ซึ่งประเทศที่อยู่ในลำดับต้น ๆ ที่มี Digital Nomad Visa หรือมีกฎหมายอื่นที่ให้สิทธิพิเศษสำหรับ Digital Nomad ปรากฏดังตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 ประเทศที่มี Digital Nomad Visa และประเทศที่อยู่ระหว่างเตรียมการให้มี

ประเทศที่มี Digital Nomad Visa หรือสิทธิประโยชน์ในลักษณะเดียวกัน	ประเทศที่อยู่ระหว่างเตรียมการให้มี Nomad Visa
1. Georgia	1. North Macedonia
2. Croatia	2. Thailand
3. Czech Republic	3. Belize
4. Estonia	3. Cyprus
5. Iceland	4. Serbia
6. Germany	5. Montenegro
7. Norway	6. Grenada
8. Portugal	7. Latvia
9. Spain	
10. Malta	
11. Greece	
12. Romania	
13. Hungary	
14. Barbados	
15. Antigua & Barbuda	
16. Bermuda	

ประเทศที่มี Digital Nomad Visa หรือสิทธิประโยชน์ในลักษณะเดียวกัน	ประเทศที่อยู่ระหว่างเตรียมการให้มี Nomad Visa
17. the Cayman Islands 18. Anguilla 19. Montserrat 20. Dominica 21. The Bahamas 22. Curaçao 23. Saint Lucia 24. Costa Rica 25. Mexico 26. Panama 27. Brazil 28. Dubai (UAE) 29. Taiwan 30. Sri Lanka 31. Mauritius 32. Cabo Verde 33. Seychelles	

ข้อมูลจาก Nomadgirl.com, 2565

จากข้อมูลพบว่า กรณีประเทศโปรตุเกส มีวีซ่าแบบผู้ประกอบการอาชีพอิสระและเจ้าของสถานประกอบการ (independent workers and entrepreneurs) ซึ่งให้ระยะเวลา 1 ปีในการพำนักตามวีซ่า และสามารถต่ออายุได้ถึง 5 ปี เมื่อหลังจาก 5 ปีแล้วยังมีทางเลือกให้อาศัยอยู่ต่อแบบถาวรได้อีก

กรณีประเทศสเปน มี Non-Lucrative Visa ซึ่งอนุญาตให้สำหรับนักธุรกิจ ผู้เกษียณอายุ แต่ในทางปฏิบัติยังไม่อนุญาตให้ชาวต่างประเทศทำงานแบบ Digital Nomad อย่างไรก็ตาม สเปน

กำลังมีร่างกฎหมาย Startup Law ที่ให้ Digital Nomad สามารถพำนักและทำงานได้ 12 เดือน และสามารถขยายไปได้อีก 24 เดือน โดยต้องจ่ายภาษีร้อยละ 24 สำหรับรายได้ 600,000 ยูโรแรกที่ได้รับ

กรณีประเทศจอร์เจีย มีลักษณะพิเศษคือ ปลอดวีซ่าให้กับประเทศต่าง ๆ 95 ประเทศ ให้สามารถพำนักได้ 365 วัน และปัจจุบันมีโปรแกรม Remote from Georgia ซึ่งส่งเสริมให้ Digital Nomad พำนักและท่องเที่ยว โดยหากทำงานเกินกว่า 183 วันในหนึ่งปี ต้องเสียภาษีเงินได้ในอัตรา ร้อยละ 20 ซึ่งประเทศจอร์เจียมีนโยบายสำหรับผู้ประกอบการส่วนบุคคลที่ต้องเสียภาษีเพียงแค่ ร้อยละ 1 หากธุรกิจมีมูลค่าสูงถึง 155,000 ดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งดึงดูดใจ Digital Nomad และ ผู้ประกอบอาชีพอิสระ

กรณีประเทศบราซิล อยู่ในรายชื่อประเทศที่มีวีซ่าแบบ Digital Nomad โดยเป็นวีซ่า แบบชั่วคราวที่ให้พำนักอยู่ในประเทศได้ 1 ปี และสามารถต่ออายุได้ แต่ต้องมีรายได้ขั้นต่ำ 1,500 ดอลลาร์สหรัฐ ทั้งนี้ กระบวนการอนุญาตต้องดำเนินการ ณ สถานทูตบราซิลที่ตั้งอยู่ในประเทศนั้น

การที่ไม่สามารถแยกนักท่องเที่ยวต่างชาติออกจาก Digital Nomad ได้อย่างชัดเจน เนื่องจากไม่มี Digital Nomad Visa หรือมีการเก็บสถิติของกลุ่ม Digital Nomad ส่งผลให้ไม่สามารถ สรุพอ่างชัดเจน แต่อาจพิจารณาจากผลประโยชน์ที่ประเทศไทยจะได้รับจากการเดินทางเข้ามา ของ Digital Nomad ซึ่งเป็นชาวต่างชาติที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ในแต่ละปี โดยในปี พ.ศ. 2564 มียอดรวมรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติ ประมาณ 24,974.31 ล้านบาท (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2565) ทำให้เห็นว่านักท่องเที่ยวต่างชาติสร้างรายได้ ให้กับประเทศไทยได้มากซึ่งในกลุ่มนักท่องเที่ยวนี้อาจมี Digital Nomad ปะปนอยู่ด้วย และไม่สามารถแยกออกได้โดยง่าย

โดยสรุป ข้อเสนอแนะแนวทางต่อภาครัฐในการส่งเสริม Digital Nomad จึงควรมีการ พิจารณาเพื่อให้มี Digital Nomad Visa เช่นเดียวกับต่างประเทศซึ่งเน้นนักท่องเที่ยวกลุ่ม Digital Nomad ให้เข้ามาท่องเที่ยวและทำงานในประเทศ ซึ่งประเทศไทยจะได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว ที่เพิ่มมากขึ้น และทำให้สามารถควบคุมคุณภาพ และมาตรฐานต่าง ๆ ที่รองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ได้ อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งสามารถกำหนดวิธีการศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยว การกำหนดจุดเน้น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เพิ่มมากขึ้น

4.2.3 การให้สิทธิประโยชน์ และแนวทางการตอบแทนสู่สังคมของ Digital Nomad

จากการศึกษา ข้อค้นพบที่ภาครัฐและเอกชนเห็นตรงกันคือ กลุ่ม Digital Nomad มีจำนวนมาก และแฝงมาในรูปแบบนักท่องเที่ยวซึ่งยากต่อการยืนยันและตรวจสอบ แต่ไม่มีผลเสียในทางอื่นอย่างชัดเจน เช่น การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอาจไม่ใช่ประเด็นสำคัญของคนกลุ่มนี้ เนื่องจากอยู่ไม่นานถึง 180 วัน จึงไม่น่าจะมีพฤติกรรมในการแสวงหารายได้และหลบเลี่ยงภาษี กลุ่มนี้มีลักษณะเป็นนักท่องเที่ยวมากกว่าเน้นการทำงานเพียงอย่างเดียว จึงเน้นการจับจ่ายใช้สอยที่เกิดประโยชน์ต่อธุรกิจและบริการของไทยมากกว่า และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ไม่เน้นมาแสวงหางานทำเหมือนกับแรงงานข้ามชาติ แต่เป็นการท่องเที่ยวพักผ่อนไปพร้อมกับทำงานทางไกล จึงไม่ค่อยมีปัญหาตามกฎหมายแรงงาน

อย่างไรก็ตาม ความเห็นจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญในภาครัฐ เห็นว่าคนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ น่าจะเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือมีความเชี่ยวชาญบางอย่างที่หางานทำได้แม้อยู่ต่างประเทศ ความรู้ความสามารถนี้อาจเกิดประโยชน์กับประเทศไทยได้ แม้ว่าจะไม่เหมือนกับกรณี Smart Visa ที่เน้นกลุ่มที่ลงทุนจำนวนมากในประเทศไทย กลุ่มที่มีทักษะเชี่ยวชาญพิเศษที่ทำงานให้กับบริษัทหรือหน่วยงานรัฐไทย เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้โดยตรง หรือผู้ประกอบการรายใหม่ที่มีศักยภาพ หรือกรณี Long Term Resident Visa ที่เน้นบริษัทยักษ์ใหญ่ในต่างประเทศให้เข้ามาใช้ประเทศไทยเป็นสถานที่ทำงาน หรือให้ประเทศไทยเป็น Co-Working Space สำหรับบริษัทธุรกิจขนาดใหญ่จากทั่วโลก แต่สำหรับ Digital Nomad ที่มาในรูปแบบนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ซึ่งใช้ทรัพยากรของประเทศไทยเช่นเดียวกัน ทั้งยังเป็นภาระจ่ายแบบประหยัด ซึ่งประโยชน์ของกลุ่มนี้เมื่อเทียบกับสิ่งที่ประเทศอาจต้องเสียไป เช่น การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ผลภาวะที่เกิดขึ้น ยังไม่มีการชั่งน้ำหนักผลได้ผลเสียที่ประเทศจะได้แต่อย่างใด ทั้งนี้ การระบุดัตตนของ Digital Nomad จึงเป็นจุดเริ่มต้น ซึ่งทำได้ด้วยการกำหนดการตรวจลงตราเฉพาะ และการบันทึกข้อมูลของคนกลุ่มนี้อย่างชัดเจน

ผลจากการศึกษา มีข้อเสนอการดึงดูดให้คนกลุ่มนี้แจ้งแสดงตนว่าเป็น Digital Nomad เพื่อนำคนกลุ่มนี้มาตอบแทนประโยชน์สู่สังคมให้กับประเทศไทย โดยเห็นว่ากลุ่ม Digital Nomad ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการหน้าใหม่ (Entrepreneur Startup) ที่มีความสามารถและศักยภาพสูง ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อประเทศไทยหากคนกลุ่มนี้สามารถทำงานให้กับประเทศไทยได้ในอนาคต และสร้างสรรค์ผลงานบางอย่างให้เกิดขึ้นในประเทศไทยได้ สิ่งที่ประเทศไทยจะให้กับกลุ่ม Digital Nomad คือ การให้สิทธิประโยชน์ในด้านการเข้าเมืองที่สามารถตรวจลงตราแบบ Digital Nomad ซึ่งเป็นการตรวจลงตราแบบพิเศษ โดยสามารถพำนักเพิ่มเติมจาก 90 วันเพิ่มเป็น 120 วันในการขออนุญาต

ครั้งเดียว ค่าธรรมเนียมการตรวจลงตรามีราคาเท่ากับการตรวจลงตราแบบนักท่องเที่ยว และสามารถทำงานทางไกลได้โดยไม่ต้องขอใบอนุญาตทำงาน ส่วนในด้านภาษีอาจต้องพิจารณากันอีกครั้งว่ามีอนุสัญญาภาษีซ้อนที่ทำกับประเทศเจ้าของสัญชาติ Digital Nomad กำหนดวิธีการชำระภาษีไว้อย่างไร

ส่วนการให้กลุ่ม Digital Nomad ตอบแทนคือสังคม จากการศึกษาที่มีแนวคิดว่าจะให้สิทธิประโยชน์กับ Digital Nomad ในทางกลับกันประเทศไทยควรได้รับประโยชน์จากคนกลุ่มนี้เช่นเดียวกัน นอกเหนือจากการสามารถบันทึกจำนวนของคนกลุ่มนี้อย่างชัดเจน ความสำเร็จของคนกลุ่มนี้มาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ โดยคนกลุ่มนี้มักมีศักยภาพด้านเทคโนโลยี ความรู้เฉพาะทางที่มีประโยชน์ หรืออาจนำประสบการณ์จากการท่องเที่ยวและเดินทางในประเทศต่าง ๆ เพื่อบรรยายถ่ายทอดให้กับประเทศไทย โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียน เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้เยาวชนในการทำงานและการประกอบอาชีพในอนาคต เป็นต้น โดยภาครัฐควรเข้าไปคลุกคลีกับคนกลุ่มนี้ เพื่อรู้จักและใช้ประโยชน์จากคนกลุ่มนี้ให้มากขึ้น ศึกษาพฤติกรรมของคนกลุ่มนี้ว่าสามารถจัดกิจกรรมใดได้บ้าง และอาจมีการขึ้นทะเบียนสถานศึกษาที่อยู่ในแต่ละจังหวัดเพื่อให้คนกลุ่มนี้ได้เลือกที่จะไปบรรยายให้ความรู้ดังกล่าว

4.2.4 การส่งเสริมธุรกิจที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ Digital Nomad

ธุรกิจที่กลุ่ม Digital Nomad เกี่ยวข้องโดยตรงเนื่องจากเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวพร้อมไปกับการทำงาน คือ สถานที่พัก โดยเฉพาะ Hostel ที่เป็นจุดหมายปลายทางของกลุ่ม Digital Nomad จำนวนมาก ตามพฤติกรรมการท่องเที่ยวของคนกลุ่มนี้ที่เน้นการเข้ามาเที่ยวและทำงานระยะยาว การค้นหาสถานที่พักจึงต้องการราคาที่ประหยัดและทำเลที่ตั้งต้องอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว ชุมชน หรือใกล้สถานีขนส่งสาธารณะ และสถานที่ทำงานร่วมแบบ Co-Working Space ซึ่งเป็นที่รวมของกลุ่ม Digital Nomad เพื่อนั่งทำงานในสถานที่ซึ่งมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกเพียงพอสำหรับการทำงานและมีบรรยากาศที่เหมาะสมกับการทำงาน

แนวทางการส่งเสริมของภาครัฐต่อธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม Digital Nomad สำหรับ hostel มองว่าภาครัฐมักส่งเสริมนักท่องเที่ยวกลุ่มรายได้สูง ในขณะที่นักท่องเที่ยวกลุ่มรายได้น้อยอันรวมถึงกลุ่ม Digital Nomad อาจเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากกว่า ซึ่งเข้ามาพักและใช้จ่ายเงินในประเทศโดยรวมอาจมากกว่าหรือไม่แตกต่างกันนัก ดังนั้น ภาครัฐจึงควรให้ความสำคัญกับคนกลุ่มนี้ด้วยเช่นเดียวกันไม่ควรเน้นเฉพาะกลุ่มที่มีรายได้สูงเพียงอย่างเดียว

เนื่องจากกลุ่ม digital nomad นิยมท่องเที่ยวชมชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นจุดขายของ Hostel ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นไทย ซึ่งแตกต่างจากการเที่ยวชมวัดวาอาราม และ

ศิลปะแบบไทย เช่น ลายกนก เป็นต้น โดยข้อมูลจากประสบการณ์ของผู้ประกอบธุรกิจ Hostel เสนอว่า กรณีนักท่องเที่ยวชาวยุโรป ต้องการสถานที่พักที่ใกล้สถานที่ท่องเที่ยว แต่นักท่องเที่ยวชาวจีนจะเน้นสถานที่พักที่ใกล้เส้นทางคมนาคมขนส่ง ซึ่ง Hostel มักได้รับความนิยมจาก Digital Nomad เนื่องจากมีราคาไม่สูงมากนัก มีความยืดหยุ่นในการพักอาศัย อยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวชุมชน และใกล้แหล่งคมนาคมขนส่ง และสามารถสัมผัสวิถีชุมชนอย่างใกล้ชิดที่สุดเนื่องจากตั้งอยู่ในชุมชน

การที่ Hostel เป็นจุดหมายปลายทางของกลุ่ม Digital nomad เป็นรายได้เข้าประเทศทางหนึ่งและเป็นการหล่อเลี้ยงธุรกิจขนาดเล็กให้อยู่ได้ อย่างไรก็ตาม Hostel หลายแห่งประสบปัญหาคือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับโรงแรมเป็นอุปสรรคต่อการประกอบธุรกิจ ทั้งในด้านลักษณะเฉพาะของ Hostel ที่แตกต่างจากโรงแรมแต่ใช้กฎหมายแบบเดียวกัน หรือการกำหนดมาตรการความปลอดภัยที่ทำให้ Hostel มีภาระด้านค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงที่สูงและไม่คุ้มทุน โดยมีข้อเสนอให้ภาครัฐปรับเปลี่ยนเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับธุรกิจ Hostel ซึ่งต้องไม่เหมือนกับธุรกิจโรงแรมปกติ เช่น ระยะร่นจากถนน ซึ่งบาง Hostel ที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวหรือชุมชนเดิม ใช้การปรับปรุงพื้นที่จากสถานที่พักเดิมเป็น Hostel ซึ่งไม่สามารถทำระยะร่นได้ตามกฎหมายเนื่องจากพื้นที่สร้างมานาน หรือระยะของบันไดที่ต้องกว้างตามที่กฎหมายกำหนด กลายเป็นข้อจำกัดของบาง Hostel ที่ไม่สามารถปรับเปลี่ยน รื้อถอน หรือสร้างใหม่ ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูงที่ผู้ประกอบการ Hostel ไม่สามารถรับค่าใช้จ่ายเหล่านั้นได้ และ Hostel ส่วนใหญ่มักใช้การเช่าพื้นที่จากเจ้าของเดิมเพื่อประกอบธุรกิจ

ที่ผ่านมาหน่วยงานภาครัฐไม่มีมาตรการที่ชัดเจนในการช่วยเหลือธุรกิจ hostel ซึ่งเป็นแหล่งที่พักสำคัญของ กลุ่ม Digital Nomad ซึ่งใช้จ่ายเงินแบบประหยัด เน้นการพำนักในระยะเวลานาน โดยเฉพาะในช่วงวิกฤตโรคระบาดติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ธุรกิจ Hostel หลายแห่งประสบปัญหาสภาพคล่องทางการเงิน หลายแห่งปิดกิจการไปแล้ว และคาดว่าในอนาคตอาจมีอีกหลายแห่งที่ปิดกิจการเนื่องจากขาดรายได้ ข้อเรียกร้องจาก Hostel ที่ให้ข้อมูล คือ การอนุมัติเงินช่วยเหลือเยียวยาผู้ประกอบการให้เขาถึงเงินกู้ได้ง่ายและเพียงพอ และหน่วยงานรัฐไม่ควรสร้างเงื่อนไขในการพำนักอยู่ของ Digital Nomad ซึ่งประสงค์ให้การเดินทาง การพำนัก เป็นไปตามกลไกความต้องการท่องเที่ยวของคนกลุ่มนี้อย่างแท้จริง โดยไม่ต้องส่งเสริมและสนับสนุน เนื่องจากไม่เชื่อมั่นว่าภาครัฐจะดำเนินการได้เกิดประสิทธิภาพ

ส่วนการส่งเสริมธุรกิจสถานที่ทำงานร่วม ข้อมูลจาก Co-Working Space เห็นว่าภาครัฐควรส่งเสริมกลุ่ม Digital Nomad ให้เข้ามาในประเทศให้มากขึ้น ส่วนการส่งเสริมธุรกิจ Co-Working Space เพื่อรองรับคนกลุ่มนี้ เห็นว่า Co-Working Space ควรมีคุณภาพและมาตรฐานตามที่ภาครัฐกำหนด เช่น การกำหนดมาตรฐานตามโครงการยกระดับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยมาตรฐานความ

ปลอดภัยด้านสุขอนามัย (SHA: Amazing Thailand Safety & Health Administration) ที่กำหนดให้กิจการ 10 หมวด ต้องขอรับมาตรฐานดังกล่าว โดยขึ้นทะเบียน Co-Working Space ที่อยู่ในมาตรฐานดังกล่าว เพื่อให้กลุ่ม Digital Nomad ได้พิจารณาเลือกสถานที่ที่มีมาตรฐาน

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

การศึกษาครั้งนี้ กำหนดขอบเขตการศึกษาเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคของมาตรการภาครัฐ ประกอบด้วย ด้านการรับรู้ถึงกลุ่ม Digital Nomad ของภาครัฐ ด้านการตรวจคนเข้าเมือง และด้านภาษีอากร ส่วนแนวทางการส่งเสริมกลุ่ม Digital Nomad เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ด้านการตรวจลงตรา ด้านการส่งเสริมผู้ประกอบการธุรกิจห้องเช่า และด้านการส่งเสริมธุรกิจสถานที่ทำงานร่วม การศึกษากำหนดระยะเวลาในการศึกษา ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2564 – เดือนมกราคม 2565

การศึกษาครั้งนี้ ใช้แนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริม Digital Nomad ของภาครัฐ ประกอบด้วย (1) หลักการประกอบอาชีพแบบ Digital Nomad (2) หลักในการตรวจลงตรา และ Smart Visa และ (3) หลักกฎหมายเกี่ยวกับการเก็บภาษี Digital Nomad

ส่วนวิธีวิจัย คณะผู้ศึกษากำหนดวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยดำเนินการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ควบคู่กับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) เพื่อรวบรวมข้อมูลในการวิเคราะห์ โดยมีวิธีการศึกษา คือ

(1) รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคของภาครัฐในการส่งเสริม Digital Nomad จากเอกสารชั้นต้นต่าง ๆ (primary source) เช่น มติคณะรัฐมนตรี เอกสารเสนอเรื่องเข้าวาระพิจารณาการประชุมคณะรัฐมนตรี กฎหมาย ประกาศ ระเบียบ คำสั่ง ที่เกี่ยวข้อง

(2) กำหนดกรอบการศึกษา และจัดทำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความถูกต้องและครอบคลุมประเด็นในการศึกษา

(3) ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและจำแนกแยกแยะให้เห็นปัญหาและอุปสรรคของภาครัฐในการส่งเสริม Digital Nomad

(4) ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ในประเด็นปัญหาที่ปรากฏจากการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร เพื่อยืนยันหรือตรวจสอบความถูกต้องของสภาพปัญหาและอุปสรรคที่ค้นพบ และจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริม Digital Nomad ของภาครัฐเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยว

(5) สรุป วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล และจัดทำรายงานการศึกษา

ส่วนวิธีการเก็บข้อมูล ผู้ศึกษาได้รวบรวมเอกสารเกี่ยวกับการส่งเสริม Digital Nomad ของภาครัฐ ประกอบด้วย (1) มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง (2) แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจลงตรา (3) กฎหมายเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เพื่อรวบรวมข้อมูล โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากประชากรในการศึกษาเพื่อเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบตามความสะดวกของผู้วิจัย (convenience sampling) ที่สอดคล้องตามประเด็นการศึกษา ประกอบด้วย (1) ประเด็นเกี่ยวกับการรับรู้และการระบุตัวตนของ Digital Nomad (2) ประเด็นเกี่ยวกับการตรวจลงตรา (Visa) ของ Digital Nomad และ (3) ประเด็นเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของ Digital Nomad

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) และวิเคราะห์ข้อมูลใช้การศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก จากนั้นนำข้อมูลมาจัดระเบียบหมวดหมู่ของข้อมูลที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับประเด็นศึกษาที่ตั้งไว้ จากนั้นใช้การตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ในการศึกษา

ผลการศึกษา ปรากฏดังนี้

5.1.1 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อ 1

(1) การรับรู้ถึงกลุ่ม Digital Nomad พบว่า ภาครัฐที่เกี่ยวข้องรับรู้ถึงกลุ่ม Digital Nomad ตั้งแต่ในกระบวนการตรวจคนเข้าเมือง แต่ไม่สามารถยืนยันตัวตนของกลุ่มนี้ได้ว่าเดินทางเข้าประเทศในลักษณะของ Digital Nomad ในการตรวจลงตรา หากคนกลุ่มนี้แสดงว่าเป็นนักท่องเที่ยวที่ตรวจลงตราแบบนักท่องเที่ยว (Tourist Visa) และไม่ติดเงื่อนไขอื่น ๆ เจ้าหน้าที่ย่อมมีหน้าที่ในการตรวจลงตราให้เดินทางเข้าประเทศไทยได้ เนื่องจากการทำงานของกลุ่ม Digital Nomad ไม่ใช่การทำงานในระบบหรือการลักลอบทำงานอย่างที่พบในแรงงานต่างด้าวชาวเมียนมาร์ กัมพูชา ลาว หรือเวียดนาม ที่ทำงานกับนายจ้างชาวไทยในประเทศ แต่คนกลุ่มนี้เป็นชาวต่างชาติที่เน้นการท่องเที่ยวเป็นหลักและมีการทำงานในบางเวลาโดยอยู่ในรูปแบบการทำงานทางไกล (remote working)

สำหรับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับด้านภาษี การมีอยู่ของกลุ่ม Digital Nomad ถือเป็นเรื่องใหม่ และยังไม่มียุทธศาสตร์เฉพาะนอกจากใช้ประมวลรัษฎากรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งตามหลักการแล้วผู้มีหน้าที่เสียภาษีเป็นผู้มีหน้าที่ในการรับรองตนเองเพื่อการเสียภาษี ซึ่งกลุ่ม Digital Nomad อาจมีภาพลักษณ์ภายนอกเป็นนักท่องเที่ยวปกติที่ไม่อยู่ในฐานะที่เจ้าหน้าที่จะต้องไปตรวจสอบการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

แต่สำหรับภาคเอกชน หรือผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับ Digital Nomad ให้ความเห็นว่ารับทราบถึงกลุ่ม Digital Nomad มาโดยตลอด และสามารถแยกนักท่องเที่ยวปกติกับคนกลุ่มนี้ได้ค่อนข้างชัดเจน

(2) การตรวจลงตราสำหรับกลุ่ม Digital Nomad พบว่า รูปแบบการตรวจลงตราสำหรับ Digital Nomad เกี่ยวข้องกับการตรวจลงตรา 2 ประเภท คือ ประเภทผู้ที่ประสงค์เข้ามาในประเทศไทยเพื่อการทำงาน ต้องเข้ามาโดยขอการตรวจลงตราสำหรับธุรกิจหรือทำงาน (Non-Immigrant B) ซึ่งต้องมีใบอนุญาตทำงาน (work permit) ควบคู่ไปด้วย และประเภทการตรวจลงตราแบบนักท่องเที่ยว (Tourist Visa) ในกรณีนี้ที่ประสงค์จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเท่านั้น ทั้งนี้ ส่วนใหญ่กลุ่ม Digital Nomad มักขอตรวจลงตราแบบนักท่องเที่ยว แม้ว่าจะมีการทำงานควบคู่ไปด้วย โดยการทำงานของกลุ่มนี้เป็นแบบทางไกลที่ตรวจสอบได้ยากกว่ามีการทำงานของนักท่องเที่ยวหรือไม่ แต่เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาทางกฎหมาย

ในปัจจุบันการแสดงตัวตนว่าเป็น Digital Nomad ไม่มีวิธีการแจ้งว่าเป็น Digital Nomad อย่างชัดเจน ทางกรมการไทยเพียงการระบุว่าเป็นนักท่องเที่ยวหรือเป็นผู้เข้ามาทำธุรกิจหรือการทำงาน เมื่อ Digital Nomad เข้ามาในประเทศไทยโดยใช้การตรวจลงตราแบบนักท่องเที่ยวก็ย่อมต้องปฏิบัติตามวิธีการแบบนักท่องเที่ยว ทั้งระยะเวลาการพำนักในประเทศไทย และการขอยื่นต่อ ซึ่งระบบการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับ Digital Nomad พบว่าการตรวจคนเข้าเมืองยังไม่มีเก็บข้อมูลของคนกลุ่มนี้อย่างชัดเจน

ในปัจจุบันประเทศไทยมีการตรวจลงตราที่มารองรับการทำงานของชาวต่างชาติ ในอีกรูปแบบหนึ่งนอกเหนือจากการตรวจลงตราแบบธุรกิจและทำงาน คือ Smart Visa ที่เริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2561 เพื่อสนับสนุนกลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหารหรือพนักงานทักษะสูง นักลงทุน และนักธุรกิจหน้าใหม่หรือผู้ทำงานอิสระด้านดิจิทัลเกี่ยวกับ 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โดยผู้ได้รับ Smart Visa จะได้รับสิทธิพิเศษ คือ สามารถอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้ 4 ปี การประกอบอาชีพไม่ต้องขอใบอนุญาตทำงาน ผู้ติดตาม (สามี ภรรยา หรือบุตร) ได้รับสิทธิในการอาศัย และการทำงานโดยไม่ต้องขอใบอนุญาตทำงาน เช่นเดียวกับผู้ถือ Smart Visa การได้รับสิทธิประโยชน์ด้านภาษีและไม่ใช้ภาษี เช่น การยกเว้นภาษีเงินได้บุคคล ภาษีเงินได้ของบริษัท การถือเงินตราต่างประเทศ และการเปลี่ยนแปลงการรายงานตัวจาก 90 วัน เป็นทุก 1 ปี ซึ่งปัจจุบันพบว่า มีผู้ผ่านการรับรองคุณสมบัติ Smart Visa มีจำนวน 994 ราย ทั้งนี้ Smart Visa ไม่รวมถึงกลุ่ม Digital Nomad เนื่องจาก Smart เน้นนักลงทุน ผู้มีทักษะเชี่ยวชาญพิเศษ และผู้ประกอบการหน้าใหม่จากต่างประเทศ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีรายได้สูง แตกต่างจาก Digital Nomad ที่ค่อนข้างใช้จ่ายอย่างประหยัด

นอกจากนี้ ในระยะเวลาอันใกล้นี้ มีการกำหนดการตรวจลงตราแบบใหม่ คือ วีซ่าประเภทผู้พำนักระยะยาว (long-term resident visa) โดยแบ่งประเภทของชาวต่างชาติออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มประชากรโลกที่มีความมั่งคั่งสูง กลุ่มผู้เกษียณอายุจากต่างประเทศ กลุ่มที่ต้องการทำงานจากประเทศไทย และกลุ่มผู้มีทักษะเชี่ยวชาญพิเศษ โดย 3 กลุ่มแรกจะได้รับสิทธิประโยชน์ คือ สิทธิการทำงานพร้อมวีซ่า คู่สมรสและบุตรได้รับวีซ่าผู้ติดตามพร้อมกันด้วย ยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับรายได้จากต่างประเทศ รวมทั้งรายได้ที่นำเข้ามาในปีภาษีเดียวกัน และในอนาคตจะพิจารณาในประเด็นการเช่าสังหาริมทรัพย์ระยะยาวและสิทธิประโยชน์อื่น ทั้งนี้ กลุ่มที่ 4 คือ กลุ่มผู้มีทักษะเชี่ยวชาญพิเศษ จะแตกต่างออกไปบางเรื่อง คือ ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากรายได้ในประเทศไทยในอัตราที่เทียบเท่าอัตราภาษีเงินได้ที่ได้รับเนื่องจากการจ้างแรงงานในพื้นที่เศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) ซึ่งเป็นการตรวจลงตราที่เน้นกลุ่มผู้มีรายได้สูงเช่นเดียวกับ Smart Visa จึงเห็นได้ชัดเจนว่ากลุ่ม Digital Nomad จึงไม่มีรูปแบบการตรวจลงตราเฉพาะเจาะจง และใช้การตรวจลงตราแบบนักท่องเที่ยวเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาและความสัมพันธ์กับภาครัฐ

(3) มาตรการทางภาษีสำหรับกลุ่ม Digital Nomad

ตามหลักการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศไทย เมื่อปรับใช้กับกลุ่ม Digital Nomad มีรูปแบบ คือ ใช้การพิจารณาจัดเก็บจากแหล่งเงินได้ ตามประมวลรัษฎากร มาตรา 41 เงินได้ที่อยู่ในมาตรา 40 ซึ่งเกิดจากหน้าที่การงาน กิจการของนายจ้าง และทรัพย์สินที่อยู่ในประเทศไทย และแหล่งเงินได้ ซึ่งเกิดจากหน้าที่การงาน กิจการของนายจ้าง และทรัพย์สินที่อยู่ในต่างประเทศ โดยจะเก็บเมื่อ Digital Nomad มีเงินได้เกิดขึ้น และต้องพิจารณาควบคู่ด้วยว่า Digital Nomad ต้องมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยเกิน 180 วัน ดังนั้น หากเข้าเงื่อนไขดังกล่าวแล้ว Digital Nomad ไม่ว่าจะมิใช่เป็นชาวไทยในประเทศไทย หรือชาวต่างประเทศในต่างประเทศ ล้วนต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

เมื่อ Digital Nomad มีหน้าที่ต้องเสียภาษีจากเงินได้ดังกล่าวแล้ว ที่ต้องพิจารณาคือ อนุสัญญาภาษีซ้อนที่ประเทศไทยทำกับหลายประเทศ ซึ่งมีความแตกต่างกันของระยะเวลาในการพำนักอยู่ของชาวต่างชาติที่ต้องมีหน้าที่เสียภาษี โดยต้องพิจารณา Digital Nomad นั้นมีสัญชาติใด ประเทศเจ้าของสัญชาติมีอนุสัญญาภาษีซ้อนกับประเทศไทยหรือไม่ และกำหนดรายละเอียดระยะเวลาการมีถิ่นที่อยู่ในอนุสัญญานั้นอย่างไร โดยการเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาพิจารณาตามข้อเท็จจริงของการเกิดรายได้และระยะเวลาการพำนักในประเทศไทยดังกล่าว โดยไม่พิจารณาถึงการใช้การตรวจลงตราแบบใด หรือการไม่มีใบอนุญาตทำงาน หากมีเงินได้เกิดขึ้นและไม่มีอนุสัญญาภาษีซ้อน หรือมีเงินได้เกิดขึ้นแต่มีอนุสัญญาภาษีซ้อนแล้วพำนักเกินระยะเวลาที่กำหนดในอนุสัญญาภาษี

ข้อที่ทำให้ต้องเสียภาษีในประเทศไทย ผู้มีเงินได้ต้องมีหน้าที่เสียภาษีให้กับประเทศไทยซึ่งกรณี Digital Nomad หากเข้าเงื่อนไขก็ไม่มีข้อยกเว้นแต่อย่างใด

ปัญหาในการจัดเก็บภาษีจากกลุ่ม Digital Nomad ที่เกิดขึ้นเนื่องจากรูปแบบการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศไทยเป็นแบบการรับรองตนเอง ทำให้กลุ่ม Digital Nomad มีหน้าที่ต้องยื่นชำระภาษีหากมีเงินได้เข้าเงื่อนไขต้องเสียภาษีในประเทศไทย จากการศึกษาพบว่าคนกลุ่มนี้อาจไม่เคยเสียภาษีดังกล่าวให้กับประเทศเลย เนื่องจากการไม่สามารถระบุตัวตนของคนกลุ่มนี้ และการที่ให้ผู้มีเงินได้ต้องรับรองตนเองและเข้ามาเสียภาษี ทำให้การเสียภาษีของกลุ่ม Digital Nomad ไม่เกิดขึ้นเลย อย่างไรก็ตาม มีประเด็นต้องพิจารณาคือ รายได้ของ Digital Nomad มากพอที่ต้องเสียภาษีหรือไม่ หรือการจ่ายเงินของนายจ้าง ณ ต่างประเทศ มีการหักภาษี ณ ต่างประเทศแล้วหรือไม่ ซึ่งหากมีการดำเนินการด้านภาษีแล้ว อาจไม่ต้องเสียภาษีที่ไทยซ้ำอีก

5.1.2 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อ 2

(1) แนวทางการส่งเสริมกลุ่ม Digital Nomad ของภาครัฐ ให้สามารถพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ ดังนี้

(2.1) การส่งเสริมการระบุตัวตนของ Digital Nomad เสนอให้มีการระบุตัวตนของกลุ่ม Digital Nomad โดยสร้างช่องทางการระบุตัวตนของกลุ่ม Digital Nomad และดึงดูดใจให้กลุ่มนี้ลงทะเบียนในฐานะเป็น Digital Nomad โดยดำเนินการที่สถานทูตไทย ณ ต่างประเทศ ซึ่ง Digital Nomad ได้ไปขออนุญาตเข้าประเทศไทย ณ สถานทูตไทยนั้น โดยให้ระบุว่าเป็นผู้ประกอบการอาชีพแบบ Digital Nomad เพื่อขอรับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ จากประเทศไทย อาทิ ค่าธรรมเนียมการตรวจลงตรา ราคาเท่ากับการตรวจลงตราประเภทนักท่องเที่ยวซึ่งถูกกว่าแบบธุรกิจและทำงาน ยกเว้นไม่ต้องขอใบอนุญาตทำงาน เงื่อนไขการต่อเวลาการพำนักในประเทศไทยยาวนานขึ้น หรือกำหนดระยะเวลาการพำนักสำหรับกลุ่ม Digital Nomad นานถึง 120 วันตั้งแต่การขอครั้งแรก

สำหรับสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ทำหน้าที่ในการตรวจลงตราตามที่ Digital Nomad แจ้งมาจากสถานทูตไทยในต่างประเทศ และดำเนินการบันทึกข้อมูลสถิติคนกลุ่มนี้ในฐานะ Digital Nomad ซึ่งการลงทะเบียนคนกลุ่มนี้ ทำให้ง่ายต่อการการระบุตัวตน การบันทึกจำนวน และการระบุสถานที่ที่ทำงาน ทำให้สามารถติดตาม ตรวจสอบได้ง่ายขึ้น

(2.2) การกำหนดรูปแบบการตรวจลงตราเฉพาะสำหรับ Digital Nomad ภาครัฐ เห็นว่าควรมีรูปแบบการตรวจลงตราโดยเฉพาะสำหรับกลุ่ม Digital Nomad ในรูปแบบ Digital Nomad Visa โดยอาจแตกต่างจากประเภทนักท่องเที่ยวและประเภทธุรกิจและทำงานแต่เกิดประโยชน์พอที่กลุ่ม Digital Nomad จะให้ความสนใจแจ้งการตรวจลงตราแบบนี้ ซึ่งเห็นว่าการขยาย

ระยะเวลาพำนักให้ยาวนานขึ้น และไม่มีข้อจำกัดด้านการขอใบอนุญาตทำงานซึ่งมีความยุ่งยากในการยื่นเอกสารมากมาย รวมทั้ง ไม่ต้องกังวลกับการยื่นเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา อาจดึงดูดใจให้คนกลุ่มนี้เลือกตรวจลงตราแบบนี้ได้

(2.3) การให้สิทธิประโยชน์ และแนวทางการตอบแทนสู่สังคมของ Digital Nomad จากการศึกษาที่มีข้อเสนอการดึงดูดให้แจ้งแสดงตนว่าเป็น Digital Nomad เพื่อนำคนกลุ่มนี้มาตอบแทนประโยชน์สู่สังคมให้กับประเทศไทย โดยเห็นว่ากลุ่ม Digital Nomad ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการหน้าใหม่ (Entrepreneur Startup) ที่มีความสามารถและศักยภาพสูง ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อประเทศไทยหากคนกลุ่มนี้สามารถทำงานให้กับประเทศไทยได้ในอนาคต และสร้างสรรค์ผลงานบางอย่างให้เกิดขึ้นในประเทศไทยได้ สิ่งประเทศไทยจะให้กับกลุ่ม Digital Nomad คือ การให้สิทธิประโยชน์ในการเข้าเมืองที่สามารถตรวจลงตราแบบ Digital Nomad ซึ่งเป็นการตรวจลงตราแบบพิเศษ โดยสามารถพำนักเพิ่มเติมจาก 90 วันเพิ่มเป็น 120 วันในการขออนุญาตครั้งเดียว ค่าธรรมเนียมการตรวจลงตรามีราคาเท่ากับการตรวจลงตราแบบนักท่องเที่ยว และสามารถทำงานทางไกลได้โดยไม่ต้องขอใบอนุญาตทำงาน ส่วนในด้านภาษีอาจต้องพิจารณากันอีกครั้งว่ามีอนุสัญญาภาษีซ้อนที่ทำกับประเทศเจ้าของสัญชาติ Digital Nomad กำหนดวิธีการชำระภาษีไว้อย่างไร

ส่วนการให้กลุ่ม Digital Nomad ตอบแทนคือสังคม จากการศึกษาที่มีแนวคิด ว่าควรให้สิทธิประโยชน์กับ Digital Nomad ในทางกลับกันประเทศไทยควรได้รับประโยชน์จากคนกลุ่มนี้เช่นเดียวกัน นอกเหนือจากการสามารถบันทึกจำนวนของคนกลุ่มนี้อย่างชัดเจน ควรนำจุดแข็งของคนกลุ่มนี้มาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ โดยคนกลุ่มนี้ก็มีศักยภาพด้านเทคโนโลยี ความรู้เฉพาะทางที่มีประโยชน์ หรืออาจนำประสบการณ์จากการท่องเที่ยวและเดินทางในประเทศต่าง ๆ เพื่อบรรยายถ่ายทอดให้กับประเทศไทย โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียน เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้เยาวชนในการทำงานและการประกอบอาชีพในอนาคต เป็นต้น โดยภาครัฐควรเข้าไปคลุกคลีกับคนกลุ่มนี้ เพื่อรู้จักและใช้ประโยชน์จากคนกลุ่มนี้ให้มากขึ้น ศึกษาพฤติกรรมของคนกลุ่มนี้ว่าสามารถจัดกิจกรรมใดได้บ้าง และอาจมีการขึ้นทะเบียนสถานศึกษาที่อยู่ในแต่ละจังหวัดเพื่อให้คนกลุ่มนี้ได้เลือกที่จะไปบรรยายให้ความรู้ดังกล่าว

(2.4) การส่งเสริมธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับ Digital Nomad สำหรับ hostel มองว่าที่ผ่านมาหน่วยงานภาครัฐไม่มีมาตรการที่ชัดเจนในการช่วยเหลือธุรกิจ hostel ซึ่งเป็นแหล่งที่พักสำคัญของ กลุ่ม Digital Nomad ซึ่งใช้จ่ายเงินแบบประหยัด เน้นการพำนักในระยะเวลาสั้น โดยเฉพาะในช่วงวิกฤตโรคระบาดติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ธุรกิจ Hostel หลายแห่งประสบปัญหาสภาพคล่องทางการเงิน หลายแห่งปิดกิจการไปแล้ว และคาดว่าในอนาคตอาจมีอีกหลายแห่งที่ปิดกิจการเนื่องจาก

ขาดรายได้ ข้อเรียกร้องจาก Hostel ที่ให้ข้อมูล คือ การอนุมัติเงินช่วยเหลือเยียวยาผู้ประกอบการ ให้เขาถึงเงินกู้ได้ง่ายและเพียงพอ และหน่วยงานรัฐไม่ควรสร้างเงื่อนไขในการพำนักอยู่ของ Digital Nomad ซึ่งประสงค์ให้การเดินทาง การพำนัก เป็นไปตามกลไกความต้องการท่องเที่ยวของคนกลุ่มนี้ อย่างแท้จริง โดยไม่ต้องส่งเสริมและสนับสนุน เนื่องจากไม่เชื่อมั่นว่าภาครัฐจะดำเนินการได้เกิด ประสิทธิภาพ

ส่วนการส่งเสริม Co-Working Space เห็นว่าภาครัฐควรส่งเสริมกลุ่ม Digital Nomad ให้เข้ามาในประเทศไทยให้มากขึ้น ส่วนการส่งเสริมธุรกิจ Co-Working Space เพื่อรองรับคน กลุ่มนี้ เห็นว่า Co-Working Space ควรมีคุณภาพและมาตรฐานตามที่ภาครับกำหนด กรณี ตัวอย่างเช่น การกำหนดมาตรฐานตามโครงการยกระดับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัย (SHA: Amazing Thailand Safety & Health Administration) ที่ กำหนดให้กิจการ 10 หมวด ต้องขอรับมาตรฐานดังกล่าว โดยขึ้นทะเบียน Co-Working Space ที่อยู่ในมาตรฐานดังกล่าว เพื่อให้กลุ่ม Digital Nomad ได้พิจารณาเลือกสถานที่ที่มีมาตรฐาน

5.2 ข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ มีข้อเสนอเพื่อการส่งเสริม Digital Nomad ของภาครัฐ ที่ส่งผลต่อการพัฒนา เศรษฐกิจโดยเฉพาะในยุคโลกไร้พรมแดนที่ผู้คนไม่อาจยึดติดกับพรมแดนประเทศอีกต่อไป โลกยุคใหม่ ทำให้เกิดพลเมืองโลก ที่ทุกคนสามารถเดินทางข้ามผ่านประเทศต่าง ๆ ได้เสรียิ่งขึ้น การสื่อสารผ่าน เครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ทำลายข้อจำกัดสำหรับกลุ่มคนที่เดินทางท่องเที่ยวและการทำงานในรูปแบบ ทางไกล ซึ่งนับวันจะทวีจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ

ดังนั้น การเตรียมความพร้อมของภาครัฐในแง่มุมต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นอย่างเร่งด่วน โดยผล การศึกษาดังกล่าว ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

5.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

(1) ภาครัฐควรเร่งพิจารณากำหนดรูปแบบการตรวจลงตราเฉพาะกลุ่ม Digital Nomad โดยอาจใช้ชื่อ Nomad Visa เพื่อให้คนกลุ่มนี้ได้ตรวจลงตราอย่างถูกต้องตามวัตถุประสงค์ในการเดินทางเข้าประเทศอย่างแท้จริง โดยรูปแบบการตรวจลงตรา เริ่มจากการให้ Digital Nomad แจ้งความ ประสงค์ตรวจลงตรา ณ สถานทูตไทยในต่างประเทศเท่านั้น ไม่มีระบบการตรวจลงตรา ณ ประเทศ ไทยเมื่อนักเดินทางมาถึง หรือที่เรียกว่า Visa on Arrival โดยการแจ้งต้องระบุอย่างชัดเจนว่าเป็นการ ขอตรวจลงตราแบบ Nomad Visa เมื่อเดินทางมาถึงประเทศไทย สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจะ

สามารถบันทึกข้อมูลได้อย่างถูกต้อง และสามารถรวบรวมข้อมูลเพื่อส่งต่อไปยังหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อใช้ประโยชน์ เช่น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงแรงงาน กรมสรรพากร เป็นต้น ที่

(2) กำหนดสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่เหมาะสม เพื่อดึงดูดใจให้ Digital Nomad แจ้งการเดินทางและตรวจลงตราตามความเป็นจริง อาทิ การพำนักในระยะยาวกว่าการตรวจลงตราแบบนักท่องเที่ยว การทำงานแบบทางไกลโดยไม่ต้องขอใบอนุญาตทำงานในประเทศและไม่เรียกใบอนุญาตทำงานจากนายจ้างต่างประเทศ ทั้งนี้ ไม่รวมรวมถึงการทำงานในประเทศไทยที่มีนายจ้างเป็นชาวไทยหรือบริษัทที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยซึ่งไม่ได้รับการยกเว้น และการได้รับการดูแลในฐานะนักท่องเที่ยวและทำงานแบบ Digital Nomad หากมีกรณีปัญหาต่าง ๆ กับภาครัฐ เป็นต้น

(3) กำหนดมาตรฐานสถานบริการที่เกี่ยวข้องกับ Digital Nomad โดยเฉพาะ Hostel และ Co-Working Space ให้มีมาตรฐานด้านความสะอาด ปลอดภัย ราคาที่เหมาะสม มีคุณภาพการให้บริการและมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น รับรองและขึ้นทะเบียนสถานที่ที่ได้มาตรฐานโดยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

(4) ควรมีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนด้านเงินทุนเริ่มต้น หรือเงินทุนหมุนเวียนให้กับกลุ่ม Hostel และ Co-Working Space เพื่อให้ได้พัฒนาคุณภาพและบริการ และเป็นการสร้างอาชีพสร้างรายได้ให้กับธุรกิจขนาดเล็กและขนาดย่อมในประเทศไทย

(5) ควรกำหนดรูปแบบและวิธีการเพื่อให้กลุ่ม Digital Nomad ได้เป็นวิทยากรบรรยายพิเศษในสถานศึกษาระดับก่อนอุดมศึกษา ในรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ หรือการนำเสนอสร้างแรงบันดาลใจในฐานะเป็นกลุ่มอาชีพพิเศษ อย่างน้อย 1 ครั้ง ในระยะเวลาที่พำนักอยู่ในประเทศไทย ทั้งนี้ ต้องอยู่ในความควบคุมของสถานศึกษา ที่การถ่ายทอดความรู้ดังกล่าวไม่กระทบต่อด้านความมั่นคง และศีลธรรมอันดีของประชาชน โดยจัดทำทะเบียนด้านความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญพิเศษของ Digital Nomad เป็นรายคน เพื่อให้สถานศึกษาได้พิจารณาใช้ประโยชน์จากความรู้ ความสามารถของ Digital Nomad

ในส่วนของสถานศึกษา ให้กระทรวงศึกษาธิการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นต้นสังกัดของสถานศึกษา จัดทำรายชื่สถานศึกษาที่ประสงค์ให้ Digital Nomad มาถ่ายทอดความรู้ เพื่อให้ Digital Nomad ได้เลือกสถานศึกษาที่ตนสะดวกในการเดินทางไป

5.2.2 ข้อเสนอสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้ มีประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการศึกษาด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม ดังนี้

(1) การเปรียบเทียบผลประโยชน์และผลกระทบจากการเดินทางเข้ามาประเทศไทยของกลุ่ม Digital Nomad ในมิติด้านการใช้ทรัพยากร มิติด้านสิ่งแวดล้อม มิติด้านวัฒนธรรม และมิติด้านผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

(2) แนวทางส่งเสริมธุรกิจ Hostel กลุ่มที่เช่าอาคารดั้งเดิมและตั้งอยู่ในพื้นที่ชุมชน ในมิติด้านการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้สามารถสนับสนุนธุรกิจ

(3) แนวทางการส่งเสริมธุรกิจ Co-Working Space เพื่อรองรับผู้เดินทางเข้าประเทศในรูปแบบ Long Term Resident Visa และ กลุ่ม Digital Nomad

บรรณานุกรม

หนังสือ

- กฤษรัตน์ ศรีสว่าง. 2562. **หลักวิชากฎหมายภาษี**. วิทยุชน : กรุงเทพมหานคร.
- ทัศนีย์ เหลืองเรืองรอง. 2560. **ความรู้ทั่วไป กฎหมายภาษี**. วิทยุชน : กรุงเทพมหานคร.
- ชนภณ แก้วสถิตย์. 2550. **คำอธิบายภาษีเงินได้ระหว่างประเทศและหลักการทั่วไปของอนุสัญญาภาษีซ้อน**. ชวนพิมพ์ : กรุงเทพมหานคร.
- พิชาติ เกษเรือง. 2544. **คำอธิบายบทบัญญัติอนุสัญญาเพื่อการเว้นการเก็บภาษีซ้อน**. ไอโอนิค อีอาร์ แอนด์พัลลิซซิง : กรุงเทพมหานคร.

หนังสือราชการ

- กรมสรรพากร หนังสือ กค ที่ 0706 (กม.3) 111 ลงวันที่ 31 มกราคม 2548
- กรมสรรพากร “หนังสือ กค ที่ 0706/4150 ลงวันที่ 20 เมษายน 2550.
- กรมสรรพากร “หนังสือ กค ที่ 0702/4899 ลงวันที่ 22 มิถุนายน 2552.
- กรมสรรพากร “หนังสือ กค ที่ 0811 (กม.15)/245 ลงวันที่ 3 ธันวาคม 2544.
- กรมสรรพากร “หนังสือ กค ที่ 0811/6875 ลงวันที่ 12 กรกฎาคม 2544.
- กระทรวงการต่างประเทศ ด่วนที่สุด ที่ กต 0503/1217 ลงวันที่ 31 กรกฎาคม 2560 เรื่อง การนำแนวคิด Tech Visa ของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมาใช้กับประเทศไทย
- คณะกรรมการบริหารราชการแผ่นดินเชิงยุทธศาสตร์ ด่วนที่สุด ที่ นร 0514/1840 ลงวันที่ 23 สิงหาคม 2560 เรื่อง สรุปสาระสำคัญการประชุมคณะกรรมการบริหารราชการแผ่นดินเชิงยุทธศาสตร์ ครั้งที่ 9/2560

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- กรมการกงสุล. **นักท่องเที่ยว (Tourist Visa)**. (สืบค้น 23 พฤศจิกายน 2564) จาก <https://bit.ly/3la6aOi>

- กรมการกงสุล. **ประเภทและหลักเกณฑ์การขอ Visa.** (สืบค้น 23 พฤศจิกายน 2564) จาก <https://bit.ly/3l4Vg6C>
- กรมการกงสุล. **คนอยู่ชั่วคราว (Non-Immigrant Visa).** (สืบค้น 23 พฤศจิกายน 2564) จาก <https://bit.ly/3l9PpTu>
- กรุงเทพธุรกิจ. **กทม.ครองแชมป์เมือง Workation เหมาะทำงาน-พักผ่อนที่สุดในโลก 2021.** (สืบค้น 1 พฤศจิกายน 2564) จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/958598>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. **สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศไทย รายจังหวัด ปี 2564.** (สืบค้น 18 มีนาคม 2565) จาก https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=630
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. **หลักเกณฑ์และคุณสมบัติ.** (สืบค้น 1 พฤศจิกายน 2564) จาก <https://bit.ly/3o0SgJL>
- สำนักงานบริหารนโยบายของนายกรัฐมนตรี. **“SMART Visa” สิทธิประโยชน์ที่มากขึ้นเพื่อชาวต่างชาติ.** (สืบค้น 23 พฤศจิกายน 2564) จาก <http://www.pmdu.soc.go.th/smart-visa/3465>.
- สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง. **การตรวจลงตรา.** (สืบค้น 23 พฤศจิกายน 2564) จาก https://www.immigration.go.th/?page_id=2763
- Eli David, **Become Nomad Resources for Those Choosing a Nomadic Lifestyle.** (n.p., n.d.), accessed November 4, 2017, <http://becomenomad.com/tips-on-how-not-to-lose-your-sanity-on-the-move/>.
- English Oxford living dictionaries, s.v. **digital.** (Retrieved 5 November 2021) from <https://en.oxforddictionaries.com/definition/digital>.
- Jessica Bown. **The digital nomads making the world their office.**”BBC, 3, June 2016. (Retrieved 5 November 2021) from <http://www.bbc.com/news/business-36382307>.
- Karin Larsson. **The Graphic Designer as (a) Digital Nomad.** n.p.: And Co Ventures, 2015. (Retrieved 5 November 2021) from <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:867574/FULLTEXT01.pdf>.

Katie Perry and Martin Strutz, eds. **Anyway The Handbook for Digital Nomads**, (n.p.: And Co Venture, 2017), p.22. (Retrieved 5 November 2021) from <https://www.and.co/digital-nomad-book>.

MACMILLAN Dictionary. **Digital Nomad**. (Retrieved 5 November 2021) from <https://www.macmillandictionary.com/dictionary/british/digital-nomad>.

Merriam-Webster, s.v. **nomad**. (Retrieved 5 November 2021) from <https://www.merriam-webster.com/dictionary/nomad>.

Nomadlist. **Go Nomad**. (Retrieved 18 March 2022) from <https://nomadlist.com/>

Renee Morad. **15 top jobs for digital nomads**. Forbes, 31, October 2017. (Retrieved 5 November 2021) from <https://www.forbes.com/sites/reneemorad/2017/10/31/15-top-jobs-for-digital-nomads/#2a193b07644d>.

Tracey Johnson. **41 Countries With Digital Nomad Visas – The Ultimate List**, 2, February 2022. (Retrieved 18 March 2022) from <https://nomadgirl.co/countries-with-digital-nomad-visas/>

สัมภาษณ์

นฤตม์ เทอดสถีรศักดิ์, รองเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 23 ธันวาคม 2564.

พันตำรวจโทธนบดี วิรุณศักดิ์, อดีตสารวัตรตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดพังงา, 7 มกราคม 2565.

ณัฐนันท์ จันทรประทีปฉาย, นิติกรชำนาญการพิเศษ, กองกฎหมาย กรมสรรพากร, 22 ธันวาคม 2564.

นที วัจฉลະណ, เจ้าของกิจการ Lamphu House Bangkok, Lamphu House Bangkok, นรี สุเนตต์ตา, เจ้าของกิจการสุเนตต์ตา โฮสเทล, สุเนตต์ตา โฮสเทล, 23 ธันวาคม 2564.

Mr. Anan Jamnansribejra, Country Manager, The Hive Thonglor, 13 ธันวาคม 2565.

นางสาวกัญญาวีร์ กะสิประกอบ, Community Associate, The Hive Thonglor, 13 ธันวาคม 2565.

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ - ชื่อสกุล	นายณัฐวุฒิ อ่าวสกุล
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	วิทยากรชำนาญการพิเศษ
คุณวุฒิการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารงานยุติธรรม) มหาวิทยาลัย รามคำแหง ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การเมือง) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
สถานที่ติดต่อ	สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สำนักกรรมการ 1 กลุ่มงานคณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ 1111 ถ.สามเสน แขวงนครไชยศรี เขตดุสิต กทม. 10300
หมายเลขโทรศัพท์	ที่ทำงาน : 0-2242-5900 ต่อ 6181